

MINĖJIMAI

AUKSUTĖS RAMANAUSKAITĖS-SKOKAUSKIENĖS KALBA KOVO 11-OSIOS PROGA	3
---	---

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

MANAU, KAD KIEKVIENAS DORAS LIETUVOS ŽMOGUS JO GEDI IR ILGĖSIS – Vytautas Radžvilas	4
ALGIRDUI PATACKUI IŠKELIAVUS – Irena Gasperavičiūtė	6

IVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

PASIŽIŪRĖKIME ŠIEK TIEK PLAČIAU – Petras Maksimavičius	8
LENKIJOS LIETUVIŲ DRAUGIJOS TARYBA DISKUTAVO AKTUALIAIS KLAUSIMAIS – Irena Gasperavičiūtė	10

MŪSŲ INTERVIU

KAD BŪTUME SVEIKI IR LAIMINGI – Eugenija Pakutkienė	11
--	----

JUBILIEJAI

ARČIAU SAVO ŽEMĖS – Janina Macukonienė	13
---	----

KULTŪROS BARUOSE

„MELPOMENĖS DRUGELIAI“ 2015 – Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė	16
---	----

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

KARININKAS, PARTIZANŲ VADAS BOLESLOVAS ŠIMKONIS – Gintaras Lučinskas	19
KAS GAVĖNIOJE LINKSMINAS, TAS VELYKOSE VERKIA – Eugenija Pakutkienė	22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Žydrieji pavasario pranašai (Valdo Žilionio nuotr.)

Kovo 11-osios Akto signatarai, tarp jų R. Ozolas ir A. Patackas, 2007 m. Punske su Lenkijos lietuvių bendruomenės lyderiais ir Punsko mokytojais (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.ausra.pl
red@post.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. 22 Lipca 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI:

Petras Maksimavičius, Eugenija Pakutkienė,
Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2015-04-15.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk
Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Marchlewskiego 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17 val.). Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Administracji i Cyfryzacji.

Projektą iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas (26-27 psl.).

Ministerstwo
Administracji
i Cyfryzacji

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Šiandien neturiu Jums gerų žinių. Deja, Lenkijoje požiūris į lietuvius vis dar nesikeičia. „Aušros“ 5 nr. rašėme, kad prokuratūra buvo pradėjusi ikiteisminį tyrimą dėl ne tik lietuvių žeidžiančių, bet ir skatinančių su jais susidoroti komentary. Štai www.sejny.net praneša, kad tyrimas nutraukiamas, nes nepavyko rasti komentarų autoriaus. Beje, šioje informacijoje ir nusikaltimas vertinamas tarytum nereikšmingas. Keista, kad nepavyko nustatyti autoriaus, juk kiekvienas kompiuteris turi savo IP adresą. Tam jis ir yra reikalingas, kad galima būtų nustatyti nusikalstamų tekstų šaltinį. Matyt, Seinuose dar nesulaukėme tikro atšilimo.

Šiųmetės neseniai prabėgusios šv. Velykos irgi gerų naujienų mums neatnešė. Amžinybėn iškeliavo du Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarai: balandžio 3 d. Algirdas Vaclovas Patackas, balandžio 6 d. Romualdas Ozolas. Ir vienas, ir kitas buvo lietuvių tautos gynėjai. Tai ta karta, kuri, deja, iškeliaujanti, nes tarp šiuolaikinės nomenklatūros atstovų tautinio intereso suvokimo, galima sakyti, nebelikę. Su a. a. signatarais apie Lenkijos lietuvių reikalus galima buvo kalbėtis kaip su mūsų pačių bendruomenės nariais. Jiems visa buvo aišku, suprantama, pažįstama, įdomu ir svarbu. Tiek Algirdas Patackas, tiek Romualdas Ozolas pagal išgales rėmė mūsų siekius išsaugoti lietuvių švietimą šiame krašte. Nenumaldomai į galvą skverbiasi mintys apie tam tikrą epochos pabaigą. Nejaugi šių didžiųjų žmonių atstovaujamy vertybių nebeliks?..

„Aušroje“ spausdiname Vytauto Radžvilo atsisveikinimo kalbą, pasakytą prie Romualdo Ozolo kapo, atsiminimų apie Algirdą Patacką nuotrupas bei jo paties kūrybos ištraukų.

Lai būna Jiems lengva Tėvynės žemė!

Auksutės Ramanauskaitės-Skokauskienės kalba Kovo 11-osios proga

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Minime Lietuvos laisvės 25 metų sukaktį. Tai nuostabu. Šitą siekį mūsų tautos žmonės turėjo ilgą laiką ir dėl jo paaukota daug kas. Partizaninio karo metais paaukotos daugumos mūsų laisvės gynėjų gyvybės. Daug kančių, netekčių patyrė mūsų tauta tremtyse, lageriuose, kalėjimuose. Bet turbūt niekada nepraradome vilties, kad Lietuva bus laisva, kad bus nepriklausoma, demokratinė valstybė.

Labai nuoširdžiai sveikinu visus su šia brangia sukaktim, su Lietuvos nepriklausomybės 25-osiomis metinėmis. Ypatingai, išskirtinai sveikinu Punsko Kovo 11-osios licėjaus bendruomenę. Ji turi tokį nuostabų Kovo 11-osios vardą.

Kovo 11-oji tai turbūt tokia diena, apie kurią mano tėvelis, partizanų vadas, vadovaudamas partizaniniam karui, kuris būtent siekė laisvės, nepriklausomybės Lietuvai, yra labai gražiai užrašęs savo dienoraštyje: „Visi esame lygūs laisvės kovos broliai, ir tarp mūsų nėra nei pono, nei tarno, nei buožės, nei berno. Mes visi

kovojame ne dėl dvaro ar aukštos ir pelningos vietos. Mes visi teturime vieną troškimą iškovoti Lietuvai laisvę ir, jeigu Dievo bus leista, su visa tauta dalyvauti toje neįsivaizduojamoje džiaugsmo šventėje, su visa tauta kurti tikrai laisvą, kultūringą, demokratijos principais pagrįstą Nepriklausomos Lietuvos gyvenimą.“ Ta pasiaukojamai ir taip ilgai siekta džiaugsmo šventė ir buvo 1990-ųjų Kovo 11-oji.

Tikrai labai daug aukų sudėta. Tų aukų vainike ir mano tėvelio gyvybės žiedas. Jam ir jo laisvės kovos broliams taip reikėjo laisvės tėvynei, kad net numirti už tai nebuvo baisu. Jiems neteko pasidžiaugti šia švente, tačiau šią šventę jie priartino mums.

Kviečiama į šios dienos minėjimą buvau informuota, kad šiais metais pagrindiniu minėjimo motyvu pasirinkote partizanų laisvės kovų temą. Todėl norėčiau bent trumpai vadovaudamasi tuo motyvu pakalbėti.

Pasipriešinimas sovietinei okupacijai, partizaninis karas, partizanų auka dėjo pagrindus 1990-ųjų Kovo

11-ajai. Kokiais skausmingais ke-
liais, su kokiais dideliais praradimais
atėjome, rodo oficialioji statistika.
Sovietinės okupacijos metais Lietu-
voje suimta ir įkalinta 186 tūkstan-
čiai žmonių, ištremta 118 tūkstančių,
žuvo partizanų ir jų rėmėjų 21 tūks-
tantis. Lageriuose ir kalėjimuose
žuvo apie 25 tūkstančius, tremtyse
– apie 28 tūkstančius žmonių. Tai di-
deli skaičiai. Už kiekvieno skaičiaus
žmogaus tragedija, sulaužyti šeimų
gyvenimai, sudaužytos svajonės, at-
imta gyvybė, sutrypta jaunystė. Po-
etas tremtinys Vytautas Cinauskas
labai gražiai tai nusakė eilėmis:

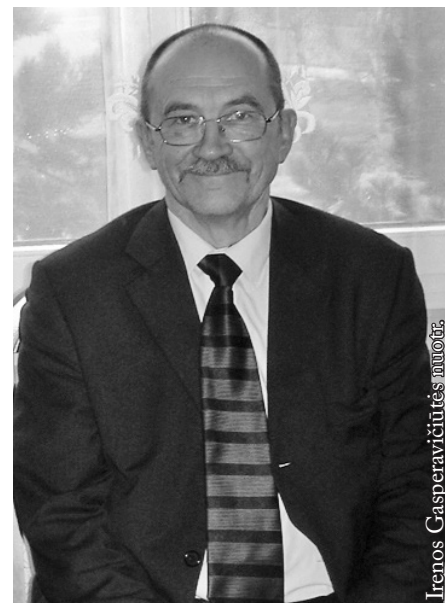
*Jaunystė mūsų po žeme užgriuvo
Juoda anglim urvuos ties Vorkuta.
Jaunystė mūsų bunkeryje žuvo
Su sprogsia prie veido granata.*

*Jaunystė mūsų neplaukė pavėjui,
Nesilenkė šėtoniškoms audroms,
Savų krauju palaisčius žemę, sėjo
Ji laisvės grūdą ateities kartoms.*

Mano tėvai buvo pedagogai. Pra-
sidėjus antrai sovietinei okupacijai
jie kaip patriotiškai, laisvi savo tau-
tos žmonės tapo partizanais. Lais-
vės veltui niekas neduoda, laisvė tik
iškovojoama. Ir partizanai kovojo, jie
buvo Lietuvos kariuomenė. Jie ko-
vojo ne už asmeninius interesus, o
už Lietuvos valstybę, nes ji buvo su-
naikinta, prijungta prie SSRS. Par-
tizanai atstovavo Lietuvos valstybei,
jie buvo teisėti jos piliečiai. Partiza-
nus aktyviai rėmė visuomenė. Ir jie,
niekieno iš šalies nepalaikomi, iš-
silaikė patys 10 metų, 10 metų ko-
vojo. Jie buvo Lietuvos kariuomenė,
kariniu-teritoriniu principu grįsta
struktūra. Visoje Lietuvoje iki 1948
metų sudarytos trys sritys, kurių kie-
kvienoje buvo apygardos, apygardo-
se – rinktinės, būriai. Struktūriniai
padaliniai turėjo pavaldžius karinius
štabus. 1949-aisiais visos prieš So-
vietų Sąjungą kovojančios jėgos su-
sijungė į vieningą organizaciją. Buvo
įkurtas Lietuvos laisvės kovos sąjūdis.

Vyko suvažiavimas, trukęs 20 dienų.
Turbūt visiems žinoma garsioji 1949
m. vasario 16-osios deklaracija. Tai
yra konstitucinio lygmens dokumen-
tas, kuriame nustatyta laisvės ko-
vos, partizaninio karo esmė, taip pat
numatytas būsimos demokratinės
Lietuvos valstybės kūrimo modelis.
Deklaracijoje buvo konstatuota, kad
LLKS taryba okupacijos metu yra
aukščiausias tautos organas, vado-
vaujantis politinei ir karinei tautos iš-
silaisvinimo kovai, kad būtų atkurta
nepriklausoma, demokratinė Lietu-
vos Respublika. Deklaracija ši kartu
su kitais LLKS suvažiavime priimtais
dokumentais sudarė teisinį ir politinį
ginkluoto pasipriešinimo pagrindą,
įteisino LLKS kaip vienintelę teisė-
tą valdžią okupuotoje Lietuvoje. Ši
deklaracija 1999 metais LR Seimo
yra pripažinta valstybės teisės aktu.
Deklaraciją pasirašė 8 signatarai, tarp
jų ir mano tėvelis. Dabar toje vietoje,
kur vyko suvažiavimas, valstybės rū-
pesčiu pastatytas gražus memorialas.
Ten lankosi svečiai, o tada dirbo Lie-
tuvos partizanai, kurie tiesiog stebina
mus visus. Kai skaitome deklaraciją,
matom, kaip jie pasižymėjo politiniu
brandumu, kokios buvo įžvalgos, kaip
jiems viskas sekėsi ir kaip jie pasiau-
kojamai dirbo. Deja, noriu pasakyti,
kad nė vienas iš deklaraciją pasira-
šusių vyriausiųjų Lietuvos partizanų
vadų neišliko gyvas. Jie visi yra Lietu-
vos nepriklausomybės signatarai. Jie
tiesiog yra tame pačiame LR įstatyme,
kaip ir Kovo 11-osios signatarai.

Sveikindama Jus aš noriu palinkėti
mums visiems, kad 1990 metų kovo
11-oji būtų paskutinė data, kuri žymi
Lietuvos valstybės atkūrimo dieną,
kad Lietuva visada būtų laisva, kad
ji būtų per amžius laisva, kad būtų
mūsų namais. Lietuva, kuri visada
laukia savo vaikų, kur jie bebūtų. Nes
Lietuvai esam mes visi reikalingi ir
Lietuva mums visiems reikalinga,
kur bebūtume. Sėkmės, brangieji, ir
su švente, mielieji.

Romualdas Ozolas 2007 m. Juozo ir Gražinos
Pečiulių sodyboje Kampučiuose

Stovint prie Romualdo Ozolo
kapo, galima ilgai vardinti jo
nuveiktus darbus ir nuopelnus
Lietuvai. Tačiau Romualdas Ozolas
buvo žmogus, kuris mokėjo ir visada
norėjo, kad būtų kalbama iš esmės.
Todėl apie jį norint pasakyti ką nors
iš esmės, derėtų kalbėti apie ką kita
– apie žmogaus rangą. Žmogaus
rangas nėra jo gyvenime sukauptas
turtas, nėra jo užimta arba turėta
visuomeninė padėtis, tai nėra ir vie-
nokios ar kitokios politinės pareigos.
Žmogaus rangas yra jo paties gyvenime
pasiekta dvasios aukštuma. Kie-
kvieno žmogaus, sąžiningai atlikusio
savo darbus, gyvenimas yra vertingas
ir svarbus. Tačiau kiekvienoje tau-
toje atsiranda saujelė, o kartais per
šimtmečius vos keletas žmonių, ku-
rie iš tiesų yra ypatingi. Jie yra ypa-
tingi todėl, kad jiems yra dovanota
stebuklinga galia steigti pasaulius.
Pasaulis iš tiesų yra steigiamas, nes
pirmiausia, kad galėtų atsirasti, jis
turi gimti žmogaus dvasioje. Ypatin-
gas R. Ozolo rangas todėl ir yra toks,
kad visą savo gyvenimą jis steigė savo
brangiausią kūdikį – Lietuvą.

Todėl šis ne tik politikas, bet
ir vizionierius, pirmiausiai buvo

Manau, kad kiekvienas doras Lietuvos žmogus jo gedi ir ilgės

Vytauto Radžvilo kalba, sakytą per Romualdo Ozolo laidotuves Antakalnio kapinėse balandžio 9 d.

mokytos. Dar labai seniai jis buvo vienas iš nedaugelio, pradėjusių neapsakomai sunkų darbą, kurį kažkam reikėjo nuveikti po to, kai Lietuva buvo sunaikinta. Kiekvienas užgrobikas ir naikintojas siekia svarbiausio dalyko – priversti mąstyti Lietuvą ir apie ją kalbėti taip, kaip reikia jam. Romualdas Ozolas buvo būtent tas žmogus, kuris pats sunkiai mokėsi, nes mokytis nebuvo iš ko, juk mūsų kultūros tradicija buvo nutraukta, ir galiausiai kitus mokė mąstyti ir įvardinti Lietuvą. Štai kodėl daug kas stebisi, kad jo kalba kartais yra tokia sunki ir nelengvai suprantama. Kitaip ir negalėjo būti, nes norint, kad toji kalba taptų lengva, reikia terpės, kurioje gali kalbėti. Tuo tarpu Romualdas Ozolas buvo iš tų, kurie šitą Lietuvos mintį ir žodį kūrė beveik absoliučioje vienvėje. Bet užtat kiekvienas jo žodis yra neapsakomai svarus, ir kai atėjo atgimimo valanda, jis buvo vienas iš tų, kuriems nereikėjo mokytis atgimstančios Lietuvos kalbos. Daugelis tiesiog jos mokėsi ir kartojo žodžius, kuriuos jis ištare vienas iš pirmųjų – tai buvo Laisvės žodžiai. Ir daugelis tuos žodžius, deja, išmoko tik paviršutiniškai ir kartojo tik mechaniškai.

Galiausiai Romualdas Ozolas iš tiesų buvo didis vadas ir strategas. Kiekvienas, kas buvo šalia jo, žino, kiek buvo dramatiškų ir sunkių akimirkų, kai reikėdavo apsispręsti dėl dalykų, kurie galėjo lemti daugybės žmonių likimus, galbūt ir gyvenimus. Ir jo aštrus kaip skustuvus

protas dažniausiai rasdavo išeitį. Jis rasdavo vienintelį tikslų žodį, leidžiantį visiškai aiškiai įvardinti tai, kas yra ir ką reikia daryti. Todėl galiausiai mes atėjome į savo svajonių tašką – nepriklausomą Lietuvą.

Tačiau ir čia Romualdas buvo savitas. Kitaip nei daugybė žmonių, jis labai gerai suprato, kam reikalinga valstybė. Romualdui Ozolui visada buvo aišku, kad valstybė pirmiausia yra skydas, kuris privalo saugoti nuo visų vidaus ir išorės negandų tautą, kuri įsigyvenusi savo žemėje ir nori skleistis toje žemėje per amžius. Romualdas Ozolas tobulai suprato, kad jeigu šita valstybė atsiskiria nuo tautos, jeigu ji atsiskiria nuo žmogaus, ji tampa bedvasė ir negyva valdymo mašina. Todėl Romualdas Ozolas, didžiai vertindamas nepriklausomą Lietuvos valstybę, visada skausmingai išgyveno dėl to, kad toje valstybėje gyvenanti tauta nenumaldomai sparčiai tirpsta. Jis suprato, kad jeigu šita tauta ištirps, tai valstybė praras bet kokią prasmę.

Romualdas Ozolas buvo ne tik Lietuvos, bet ir pasaulio žmogus. Jis buvo vienas iš nedaugelio, žinojusių, koks turi būti tikras Lietuvos santykis su pasauliu. Jis buvo besąlygiškas šalininkas to, kad išsilaisvinusi Lietuva pasauliui turi atsiverti. Bet nuostabiai aiškiai suprato, kad atsiverti galima dvejopai. Jis žinojo, kad atsivėrimas pasauliui gali būti toks, kad galiausiai jis virsta beprasmišku, betikslu blaškymusi tame pasaulyje, kuris gali baigtis ir išsibarsčymu. Ir

jis žinojo atsivėrimo pasauliui formulę – ne Lietuva pasaulyje, bet pasaulis Lietuvoje. Jis suprato, jog tik turint atramos ir atskaitos tašką – Lietuvos žemę – galima iš tikrųjų drąsiai atsiverti pasauliui, žinant, kad toji žemė neišslys tau iš po kojų. Jis pergyveno, kad šitokiam masiniam tikrajam atsivėrimui dar neatėjo laikas. Ir vis dėlto jis visada tikėjo, kad pasimetusi, besiblaškanti Lietuva sugrįš į save. Galbūt ji dar nesugrįžo, bet Romualdas Ozolas iš tiesų sugrįžo į Lietuvą.

Nežinau, jam patiktų ar ne, bet čia, tame kalnelyje, kur jį supa pušys, turbūt jis nesupytų, jeigu išgirstų kelias trumpas eilutes.

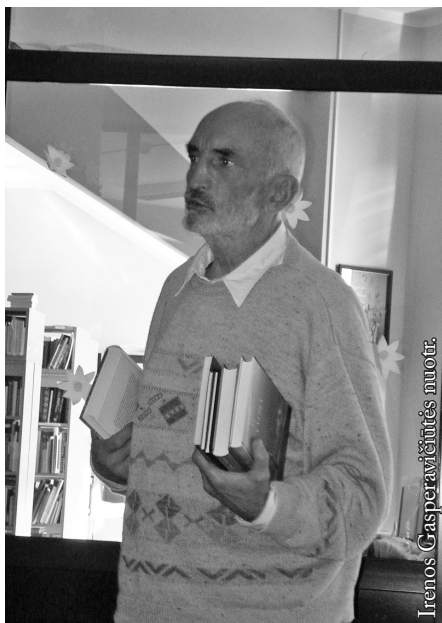
*Ir net tada, kai kalnely vėsu
Lydės bičiuliai neramių dienų
Linksmi pušų viršūnėms sušnabždėsiu
Iš Lietuvos į Lietuvą einu*

Romualdas Ozolas čia atėjo iš amžinosios Lietuvos, jam ji buvo amžina, ir šiandien sugrįžta į amžinąją Lietuvą. Manau, kad kiekvienas doras Lietuvos žmogus jo gedi ir ilgės, nes neįmanoma nesiilgti žmogaus, iš kurio švytėjo pati Laisvė. Mielas bendražygis ir bičiuli, tebūnie Tau lengva Lietuvos žemė.

Iš www.propatria.lt

Algirdui Patackui iškeliavus

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

2014 m. Algirdas Patackas lankėsi Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje

Prieš pat Velykas, balandžio 3 d., po sunkios ligos amžinybėn iškeliavo Kovo 11-osios Akto signataras, Lietuvos laisvės kovų ir etnokultūrinio sąjūdžio dalyvis, LR Seimo narys Algirdas Vaclovas Patackas. Balandžio 8-osios popietę į Kauno įgulos karininkų ramovę išlydėti susirinko gausus būrys draugų, bendražygių, bendraminčių, bendradarbių, kauniečių, valdžios atstovų.

Seinų ir Punsco kraštas velioniui buvo pažįstamas ir artimas. Todėl ir mūsų lietuviški reikalai jam rūpėjo ne atmetinai (kaip dažnai taikosi ti-piškiems biurokratams), o natūraliai, nuoširdžiai. Paskutinę kadenciją būdamas Seimo narys turėjo net savo visuomeninį padėjėją iš Punsco – Vytautą Batvinską. „Su a. a. Algirdu Patacku teko susipažinti ir artimiau bendrauti per jo padėjėją LR Seime gerb. Nijolę Balčiūnienę, – pasakoja V. Batvinskas, – kuriai tarp begalės įvairių visai Lietuvai svarbių klausimų

mų labai rūpi lietuviybės išsaugojimas ne tik Pietryčių Lietuvoje, bet ir užsienyje. Daugelio susitikimų įvairiame būryje Punske ir Vilniuje metu kalbėta apie pamatines tautos ir valstybės vertybes, apie lietuviškų pavardžių rašybos, dvikalbių vietovių lentelių klausimus, paramą Seinijos mokykloms, draugijoms, apie lietuvių ir jotvingių paveldo išsaugojimą mūsų krašte. A. a. Algirdas Patackas visapusiškai rėmė mūsų siekius ir visą laiką skatino gerb. Nijolę palaikyti glaudų bendradarbiavimą su Lenkijos lietuviais. Tokiu būdu vieno iš susitikimų Vilniuje metu tapau Seimo nario padėjėju, dirbančiu visuomeniškai. Be manęs, tokias pareigas ėjo fizikos mokslų daktaras Ramūnas Valiokas, žinomas mūsų krašte kaip „Mobiliosios bioklasės“ projekto koordinatorius ir aktyvus Rudaminos bendruomenės narys. Čia galima būtų plačiai kalbėti apie pastarųjų metų užsimezgiusius ryšius ir įvairaus pobūdžio lietuvių tautai reikšmingus klausimus, kuriuos ne kartą nagrinėjome.

Kiekviena netektis atneša daug klausimų ir apmąstymų. Galima teigti, kad tiek Algirdas Patackas, tiek Romualdas Ozolas visą laiką drąsiai žvelgdavo į ateitį ir sugebėjo per įvairias erdves siekti Lietuvos Nepriklausomybės. Drąsiai kalbėdavo apie pastarųjų dešimtmečių nei-giamus reiškinius Europos ir viso pasaulio kontekste. Pasirodo, kad prieš 25 metus Lietuvos Nepriklausomybės atgavimas tai tik pirmas demokratijos lygio ir valstybės bei jos gyventojų gerovės kėlimo žingsnis. Manau, ateis dar laikas, kad vėl pradėsime vertinti iš naujo lietuvių tautos esminius išlikimo klausimus ir vado-vausimės minėtų šviesių asmenybių

mintimis.“

2013 metais, kai planuota uždaryti Vidugirių, Navinykų ir Pristavonių mokyklas, A. Patackas buvo pirmas iš 25 Seimo narių, pasirašęs kreipimąsi į Punsco valsčiaus tarybos narius, kur prašė „nepriimti sprendimų dėl anksčiau minėtų mokyklų uždarymo arba reorganizavimo“.

Paskutinį kartą velionis Punsco ir Seinų krašte buvo pernai rugsėjį. Atvyko čia pristatyti savo knygą. Ačiū Dievui – suspėjo! Dar prieš jam atvykstant įsigijau jo „Litua“. Į vieną knygą sudėti autoriaus lituanistikos, publicistikos ir beletristikos tekstai.

Nepažinojau velionio net tiek, kad galėčiau rašyti atsisveikinimo straipsnius, todėl leiskime prabilti jam pačiam:

Tėvynė

Tėvynė, tėvynės meilė, patriotizmas...

...stengiuosi būti Lietuvos patriotas – ir todėl nemėgstu parody. (...)

Patriotizmas, tėvynės meilė apskritai yra sunkiai nusakomas jausmas ar būseną, kaip ir kiekviena meilė. Jis ištinka dažnai nelauktai ir netikėtai, tarsi be priežasties ar protingo paaiškinimo – taip, kaip ištinka mus Meilė, kai mylima ne už ką nors ir ne dėl ko nors, o todėl, tiesiog todėl, kad tai yra, esti. Už patį meilės objekto buvimą, už tai, kad tau teko laimėti ar Dievo dovana su tuo susiliesti ir susiliesti. Ir todėl nesistebėkime, kai pakimba ore, neduoda vaisių mūsų pastangos ugdyti, skiepyti ar kitaip puoselėti Tėvynės meilę. Tiesiog būna atvejų, kad tai neduota. Kodėl – dažnai nėra atsakymo, kaip ir į klausimą, kodėl tas ar kitas žmogus yra nelaimingas, kodėl tam ar kitam nėra duota.

Čia pabandysiu aprašyti atvejus,

kai tai nežinia kodėl ir už ką buvo duota. (...)

Lietuvos vidury, Menaičių kaime, – iškilmės. Ten septyni partizanų vadai pasirašė Deklaraciją. Visi jie netrukus vienas po kito žuvo. Sulyti laukai, krūmokšniai, žemi debesys. Ir staiga nušvinta saulės spindulys, pramušęs debesis, ir tuoj pat nugriaudėja padangėmis garsų, panašių į sprogičius, rokadų. Tai – NATO lėktuvai, galingi ir grėsmingi, kaip plėšrūs paukščiai. Jie atskrido pagerbti čia žuvusių savo kovos draugų. Atskrido pavėlavę ištisus dešimtmečius, bet atskrido. Ir prabudo čia žuvusių vyrų sielos, stojos iš po žemių jų nemirtingi kūnai amžinon dangišku kareivijų rikiuotėn, žvelgė tuščiomis akidubėmis danguosna, ir virė jų krūtinėse pasididžiavimo jausmas, kad – atlikta, kad – neišduota, kad – neužmiršta.

Tėvynės, tėviškės meilė yra neatskiriama nuo jos ovis, nuo kraštovaizdžio, nuo laukų ir pievų, lygumų ir girių, tolumų ir tylumų liūdesio išskverbimo, ištirpimo tavvyje. (...)

...kaimo žvyrkelis. Sugedo autobusas, laukiame nežinia ko ir kiek. Priešais mane sėdi mano vaikas, kurį

laiką paverkęs, o dabar nurimęs. Pro aplytą langą – neišvaizdus kraštovaizdis. Rūkas, laukuose stirkso vienišas medis, dangus palšas ir nykus, lašnoja. Ir aš matau, jaučiu, kaip šis sulytų arimų nerimas, miglotų laukų liūdesys, toksai lietuviškas, šliaužia, smelkiasi į mano vaiko širdį ir jau niekada nebegalės suvis išnykti, būti ištrintas iš pasąmonės slaptumų. Ir gels širdį kiekvienąsyk bandymas šitai ištrinti, kiekviena pastanga išduoti, atsikratyti, užmiršti... Ar gali būti, kad šitai ir yra tėvynė, tėvynės meilė?

Išlydėjus A. Patacką amžinojo poilsio, interneto portalai, laikraščiai mirgėte mirga jo biografijos žiniomis, prisiminimų straipsniais. Tad galima juos susirasti ir pasiskaityti.

Nepažinojau jo tiek, kad galėčiau sukurti nuoseklų pasakojimą. Tačiau viena mane visados jame žavėjo – vienybė tarp to, ką sakė ir darė. Ir drąsa. Ji visada žmogui reikalinga, kad neišduotum savęs.

Pabaigoje – Algirdo Patacko kalba, per paties laidotuves pasakyta brolio Gintaro lūpomis:

*Nebenoriu pušų intymo
Ir juodos į kalvą procesijos.
Palinkėkit man oro tyro
Ir šiltos saulutės poezijos.*

*Kad prajočiau ant balno tymo,
Pasakyčiau šakalams: Nestaukite,
Jeigu jaučiate mano buvimą –
Puotaukite...*

*Mano broliai yra ne broileriai,
Netupėjau su jais vištidėje,
Sakalai yra mano broliai
Aukštybėje...*

*Ką galiu jums ištarti, troliai,
Pakarti troleibuso ienų:
– Buvot moliai ir liksit moliai,
Esat jūs tikrai maistas hienų!
Su brangiausiais – neatsisveikinu...
Mes, gyvieji, niekad nemirsime,
Menulveidžiai ir saulaveidžiai,
Į tikėjimą tyrą pavirsime,
Į tikėjimą, į tekėjimą,
Į gaivaus dieviškumo srovenimą,
Nes mes einame, kaip irėjome –
Ne į mirtį, o į gyvenimą.*

Gintaras Patackas
2015.04.03-08

Kovo 11-osios Akto signatarai 2007 m. LR konsulate Seinuose. Pirmas iš dešinės R. Ozolas, antras Algirdas Patackas

Pasižiūrėkime šiek tiek plačiau

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Norėdamas pratęsti „Aušros“ puslapiuose diskusiją apie lietuvių bendruomenę, nusprendžiau paliesti vadinamojo lietuvių susiskaldymo klausimą. Žinoma, vienu straipsniu neįmanoma daug aptarti ir išnagrinėti bent svarbiausius dalykus, tačiau apie kai kurias problemas užsiminti, manau, verta. Tie, kas domisi Lenkijos lie-

kadangi reikėtų grįžti į tarpukario ar socializmo laikus. Vien priminsiu, kad kalbos apie jį dėsningai atsirasdavo tais momentais, kai buvo sprendžiami svarbūs Lenkijos lietuvių bendruomenei klausimai. Vėliau pateiksiu kelis argumentus ir faktus, kurie, mano manymu, įrodo, kad jau kelis dešimtmečius besitęsiantis tariamas Seinų ir Punsko „konfliktas“

juos dažnai lemia ne tik vidiniai, bet ir išorės veiksniai, kuriems ne visuomet galima tinkamai pasipriešinti. Pati bendruomenė visų ją liečiančių problemų savarankiškai išspręsti negali. Pradėkime nuo to, kad jeigu Antanas su Petru, o Jonas su Motiejumi nuolatos ginčijasi ir ne gražiais žodžiais vienas kitą viešose vietose apibūdina, tai dar nereiškia bendruomenės susiskaldymo. Jie yra bendruomenės nariai, turi teisę reikšti savo mintis ir piršti savo argumentus. Jeigu jų nuomonę palaikys dauguma, tai laikui bėgant toji dauguma iš savo tarpo išrinks bendruomenei oficialiai atstovaujančių organizacijų vadovus, ir tai bus jau bendruomenės oficiali nuomonė ir pozicija. Kol kas tai yra tik jų nuomonė. Taip veikia demokratijos mechanizmai.

Nematau čia nieko keisto ar išskirtinio, kas nebūtų būdinga kitoms bendruomenėms. Kodėl Petras arba Antanas neturėtų turėti teisės ar galimybės girti arba kritikuoti sprendimus dėl jų gyvenimo kokybės, nepaisant to, kokį darbą dirba ar kokioje visuomeninėje veikloje dalyvauja?

Bėda būtų tada, kai Petro ir Antano ginčais nuspręstų pasinaudoti Gediminas, kuriam bendruomenės reikalai visiškai nerūpi, ir jis čia matytų tik galimybę pagerinti savo reputaciją ar pateisinti savo veiklą. Dar blogiau atsitiktų, jeigu Gediminas turėtų vidinių ir išorinių išteklių paveikti Petro ar Antano nuomonę, jų kaimynus, formuoti jų pasaulė-

Mokslo metų pradžia Seinuose

tuvių istorija, tikriausiai drąsiai pasakyti, kad tai labai sena tema, kuri turi galias tradicijas ir vadovaujasi tam tikrais dėsniais.

Daugelis atsimenate skambias istorijas apie Seinų ir Punsko „konfliktą“. Tai geras pavyzdys. Daug kas apie tai kalbėdavo (gal dar kalba), bet iki galo negebėdavo logiškai paaiškinti, kuo tas „konfliktas“ pasireiškia ir kokios jo pasekmės. Nenagrinėsiu toliau šio reiškinių ištakų,

buvo tiek nedestruktyvus ir nevaisingas, kad privedė prie kai kurių esminių bendruomenės gyvenime sprendimų, kuriuos girs ir apie kuriuos, kaip apie toliaregiškumo ir vienybės pavyzdžius, ateityje rašys istorikai. Tuo neabejoju.

Ar Lenkijos lietuviai susiskaldę, susipykę ir nesugeba priimti racionalių sprendimų? Aš atsakau, kad ne, nors dėl sprendimų kokybės kartais galima būtų ir ginčytis. Tačiau

žiūrą ir pan. Tačiau net ir taip atsitikus ilgalaikėje perspektyvoje, kaip rodo istorija, tai neduoda išpūdingų rezultatų. Bendruomenė susilpnėja, jos aktyvumas sumažėja, tačiau vertybinį pamatą greit sugriauti sunku, kadangi jis formuojasi ne metus ar dvejus, bet dešimtmečius. Tai rodo Lenkijos lietuvių istorija. Atsimenu poros dešimtmečių senumo atvejį, kai Lenkijoje veikianti Lietuvos bičiuliais pasivadynusi organizacija vienu metu pradėjo skelbti atstovausianti Lenkijos lietuviams. Nepavyko. Vėliau vienas savivaldybės vadovas nusprendė galutinai panaikinti lietuvių švietimą aplink Seinus. Priemonės, kurias naudojo, buvo itin pavojingos, kadangi bandyta priešinti lietuvius tarpusavyje. Dalis propagandai pasidavė, tačiau baigėsi tuo, kad seiniškiai gimnazistai protestuodami apsigyveno Punsko bendrabutyje ir pradėjo lankyti Punsko gimnaziją, o apie bendruomenę daromą skriaudą greit išgirdo net aukščiausią Lietuvos ir Lenkijos politikai. Bendruomenė parodė vienybę, kokios niekas net nesitikėjo. Žinoma, pagundų atstovauti bendruomenei, kalbėti jos vardu ir šiais laikais dar dažnai pasitaiko. Turime prie to priprasti, kadangi buvome ir dar kurį laiką būsime didesnės politikos dalimi.

Pasižiūrėkime šiek tiek plačiau. Lenkijos lietuvių bendruomenė nuolat silpnėja, neretai būna ir sąmoningai silpninama, tačiau esant reikalui dažnai sugebėjo vieninčiai priimti kai kuriuos strateginius sprendimus. Žinoma, kai kur padarė klaidų, kurias šiandien sudėtinga atitaisyti. Paminėsiu tik kelis tu geresnių sprendimų pavyzdžius. Jie buvo išmintingi ir ligi šių dienų teigiamai veikia mūsų gyvenimą. Neabejotinai tai buvo Punsko licėjaus įsteigimas, kova dėl lietuviškų pamaldų Seinuose, sėkmingai bendruomenei pasibaigęs protestas dėl pasienio užkardos Punske kūrimo ir

bandymo šitaip pakeisti gyventojų tautinę sudėtį gyvenvietėje. Tai buvo „Lietuvių namų“ kūrimas ir „Žiburio“ mokyklos Seinuose įsteigimas. Tai yra vis dar trunkantis sudėtingas, bet nuoseklus darbas, kuriant lietuviybės centrų Seinuose ir Punske, kurie vienas kitą papildė ir stiprina, dipolį. Šis procesas jau vyksta ir jis labai naudingas bendruomenei, kadangi leidžia šiek tiek plačiau matyti jos reikalus ir nepaskęsti diskusijose dėl to, kelintą valandą turėtų būti rengiamas ansamblių sąskrydis Burbiškiuose.

Todėl turime skirti bendruomenės susiskaldymą nuo nuomonių įvairovės, kiekvienoje bendruomenėje pasitaikančių asmenybių išskirtinių charakterio bruožų, skirtingo požiūrio į tai, kas aplink mus vyksta. Tai nepavojingas susiskaldymas. Diskusijos, kad ir kupinos emocijų, esminiais lietuvių išlikimo klausimais labai reikalingos. Todėl nereikia bijoti ir vengti diskusijų apie vėjo jėgaines, mūsų savivaldybių politiką, jaunimą, kultūros plėtros kryptis, direktorius, mokyklas, redaktorius... Tie, kas eina oficialias pareigas ar reiškiasi spaudoje, išsako viešai savo nuomonę, turi suprasti, kad dažniau sulauks kritikos nei pagyrimų. Toks jau gyvenimas.

Man patys įdomiausi buvo metai, kai kartais ligi paryčių tekdavo diskutuoti apie „Žiburio“ mokyklos struktūrą, apie tai, kaip ateityje paversti ją tikru žiburiu mūsų krašte, kuris įvairiais būdais ateitų į kiekvieną lietuvių šeimą, atneštų naujos energijos Kovo 11-osios licėjui, parūpintų Punsko „Jotvai“ naujų šokėjų, grąžintų lietuvių kalbą į Seinų gatves. Juk buvę kartais ir aštresnių diskusijų bei komentarų „Aušroje“, lietuviškose radijo laidose, sudėtingų posėdžių ir ginčų privačių susitikimų metu. Jie išmokė nuolankumo ir supratimo, kad nepaisant to, kokias pareigas einame, esame tik maži sraigteliai visame procese. Todėl tu-

rime stengtis matyti giliau ir plačiau, nesureikšminti savo ir nenuvertinti kitų nudirbtų darbų. Ar lietuvių bendruomenė susiskaldžiusi? Man atrodo, kad ji visų pirma abejinga savo likimui, ir siekiant išsaugoti lietuvių tautinę tapatybę būtent tai šiandien kelia didelį susirūpinimą, čia slypi didelis pavojus. Sunku vertinti bendruomenę esant jos nariu, tačiau noriu atkreipti dėmesį į vieną specifinį reiškinį, kurio negalima nepaisyti. Vertėtų ieškoti atsakymų. Lenkijoje lietuvių bendruomenė jau daug dešimtmečių laikoma viena aktyviausių ir labiausiai susitelkusių tautinių mažumų. Ji pateikiama kaip pavyzdys kitoms mažumoms, kaip reikia vieningai kovoti dėl priklausančių teisių, švietimo, paveldo. Tai teigia ne tik valdžios atstovai, su kuriais tekdavo bendrauti, bet ir kitų Lenkijos tautinių mažumų lyderiai. Tuo tarpu Lietuvoje, bėgant metams, mūsų bendruomenės įvaizdis susiformavo šiek tiek kitaip. Visada man buvo labai įdomios senosios lietuvių emigracijos kartos diskusijos. Ne kartą Pasaulio lietuvių bendruomenės suvažiavimų metu tekdavo girdėti debatus, po kurių, kaip man atrodė, jų dalyviai jau niekada sau nepaspaus rankos. Nieko panašaus. Kanados ar JAV lietuvių bendruomenėse įnirtingi ginčai ir savo argumentų gynimas dėl lietuviybės buvo įprastas reiškinys. Atrodė, kad dar nebuvau gyvenime matęs taip susiskaldžiusios ir susipykusios bendruomenės. Tik vėliau supratau, kad tas „susiskaldymas“ yra grynai idėjinis, o tai, jog jis įgauna net tokią kraštutinę žodinę formą, reiškia tik didesnę, autentišką, o ne vaizduojamąjį rūpinimąsi lietuviybės reikalais ir labai retai paveikia privačius, asmeninius ryšius. Galbūt todėl tos bendruomenės ilgai sugebėjo išlikti stiprios, o vienu metu net sukūrė savąją laisvą Lietuvą už okupuotos Lietuvos ribų.

Lenkijos lietuvių draugijos taryba diskutavo aktualiais klausimais

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Kovo 29 d. Seinuose posėdžiavo Lenkijos lietuvių draugijos taryba. Tai buvo kasmetinis ataskaitinis posėdis, kurio metu tvirtinama metinės valdybos dalykinė ir finansinė ataskaitos, revizijos komisijos ataskaita.

LLD pirmininkas Algirdas Vaičekas tarybos narius informavo,

Pirmininkas pasidalijo informacija, kad pagal tarybos įpareigojimą LLD valdyba aktyviai veikė vykstant savivaldybių rinkimams. Kartu su kitomis organizacijomis ji buvo įkūrusi rinkimų komitetą Punsco valsčiui, taip pat parėmė vieną komitetą Seinų apskrįčiai. A. Vaičekas atkreipė dėmesį, kad po rinkimų daugiausia

rinkti išplėstinį lygmenį neužkirs kai kuriems mokiniams kelio į Punsco Kovo 11-osios licėjų). Atsirado įvairių pasiūlymų, kaip galima būtų spręsti šį klausimą. Vieningai prieita prie išvados, kad reikia ieškoti būdų, kaip padėti pasiekti tikslus mokiniams, norintiems mokytis išplėstiniu lygmeniu licėjųje nenumatytų dalykų. Vis dėlto Punsco licėjus – vienintelis toks Lenkijoje, tad turime būti ir budrūs, ir užsispyrę, kad jo neprarastume. Anot LLD pirmininko, jeigu licėjus yra vienintelė tokia lietuvių mokykla šalyje, labai pavojinga, kai įstatymais ribojamas mokinių skaičius klasėje. Turėtume siekti tų ribojimų atsikratyti. Minčiai, kad Punsco Kovo 11-osios licėjus turėtų išlikti kaip visų lietuviškų mokyklų lyderis – pritarė visi.

Janina Macukonienė iškėlė „knygos prieglaudos“ idėją. Kas tai? Anot Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bibliotekininkės Janinos, mūsų mokyklos gauna daug vertingų knygų (istorinių, grožinės literatūros, publicistikos, literatūros kritikos ir kt.) kaip palikimą. Jų visų mokyklos bibliotekoje neįmanoma sutalpinti. Tad reikia ieškoti sprendimų. Anot J. Macukonienės, šiuo metu stovi tušti buvusių mokyklų pastatai. Gal čia atsirastų vietos knygoms sandėliuoti. Tačiau buvo pasiūlyta ir kita išeitis – kreiptis į savivaldybių vadovus, kad kuri nors viešoji biblioteka kaupėtų visas knygas ir kad jos taptų visiems prieinamos. Tuomet mokyklų bibliotekos nebūtų taip apkrautos knygomis, kurių mokiniai greičiausiai nesiskolins, nes jos neatitinka jų amžiaus.

Lenkijos lietuvių draugijos tarybos posėdžio dalyviai

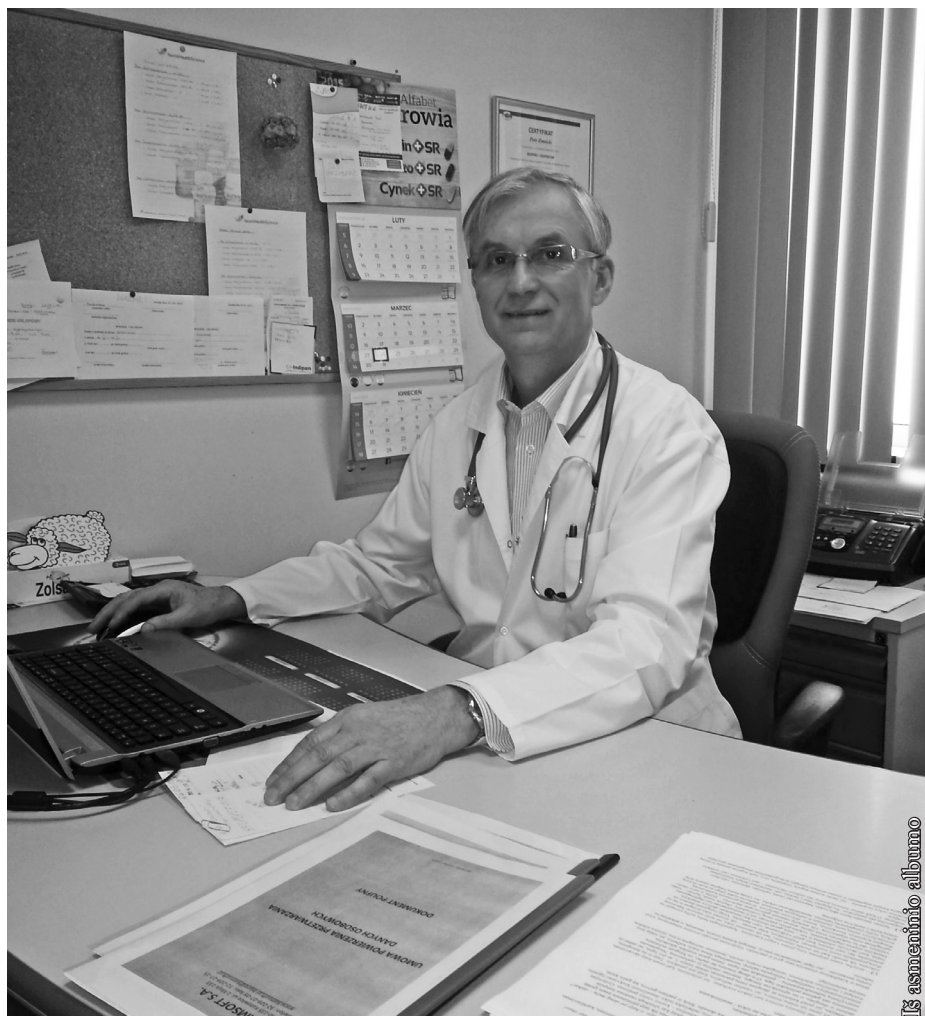
kad valdyba stengiasi įgyvendinti LLD Suvažiavimo nutarimus, veikia pagal nurodytas gaires. Taigi surengė apklausą (skelbimai „Aušroje“, portale www.punskas.pl) dėl vaikų darželio su lietuvių kalba poreikio Suvalkuose. Deja, į raginimus apie tokį poreikį informuoti LLD valdybą atsiliepimų nebuvo. Tarybos nariai diskutavo, ar tikrai nėra Suvalkuose poreikio turėti vaikų darželio lietuvišką grupę, ar paprasčiausiai informacija nepasiekia suinteresuotųjų. Buvo siūloma nenuleisti rankų ir toliau ieškoti būdų skatinti jaunų suvalkiečių šeimų aktyvumą.

pakitimų Seinų mieste ir valsčiuje. Pasak jo, keičiasi miesto burmistro bendravimo su lietuviais atmosfera. „Tiesa, svarbios problemos vis dar nėra išspręstos, tačiau pagirtina tai, kad atsirado bendravimas tarp „Žiburio“ mokyklos ir rotušės. Iki šiol jei burmistras užeidavo į mokyklą, tai tik tam, kad paskaičiuotų darželinukus, – sakė šypsodamasis A. Vaičekas. – O dabartinis burmistras ateina pas mus su bendradarbiavimo pasiūlymu. Tai esminis skirtumas.“

Kai kuriuos tarybos narius domino galimybės mokytis Punsco licėjųje (ypač tai, ar ribotos galimybės pasi-

Kad būtume sveiki ir laimingi

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Gydytojas dr. Petras Zimnickas

Eugenija Pakutkienė: Kiekvienam norisi būti visada sveikam, žvaliam, gražiam, mėgstamam. Niekas nenori sirgti, bet kodėl vis dėlto susergama?

Petras Zimnickas: Pirmiausia verta papasakoti apie ligas. Jas skirstome į lėtines ir ūmines. Lėtinės ligos vystosi kelerius arba keliolika metų. Pirmiausia liga pasireiškia šiais simptomais: skausmu, silpnumu, nuovargiu, miego sutrikimu, svorio kritimu. Jeigu tai tęsiasi ilgiau, anksčiau šito nebuvo, būtina kreiptis į gydytoją. Deja, jeigu

nėra struktūrinių organų sutrikimų, tai atlikdami tyrimus (USG, RTG, kompiuterinę tomografiją ar net rezonansą) jokių pasikeitimų galime dar neaptikti. Greičiau juos aptiksime kraujo ar šlapimo biocheminių tyrimų rezultatuose. Organiniai sutrikimai, kuriuos pamatome tirdami, pasirodo tik praėjus keleriems metams. Štai kodėl būna taip, kad ligonis kenčia, bet gydytojas jo organizme dar nieko neaptinka. Tokius pacientus vis dėlto reikėtų labiau prižiūrėti, pasikonsultuoti su specialistais arba bent ligonius užjausti.

E. P.: Iš kur atsiranda ligos?

P. Z.: Ligy priežastys glūdi trijose srityse. Tai yra: 1) žmogaus protas, sąmonė, dvasiškumas, 2) mityba, 3) fizinis aktyvumas.

Protą galima palyginti su akvariumu, o mintis – su žuvelėmis. Jeigu žuvis gražios, sveikos, žvalios, vikrios, žavios, tai ir akvariumas yra patrauklus.

Nuo seniai žinoma, kad optimizmas, juokas, džiaugsmas, pozityvus mąstymas palaiko sveikatą. Jeigu paklausim svečių iš Amerikos, kaip jis jaučiasi, dažniausiai atsakys: „Ačiū, gerai“. Tuo tarpu mes tik laukiame progos, kad be atsikvėpimo apkrautume pašnekovą savo ligomis, bėdomis ir nesėkmėmis. Šitaip palaikom savo blogą, destruktivią būseną ir atidaryme duris naujiems negalavimams. Todėl ieškome progų kuo daugiau ir dažniau juoktis, džiaugtis, prisiminkime laimingiausias akimirkas. Deja, tai padaryti gana sunku, nes kenčiame dėl įsisenėjusio įpročio amžinai skystis.

Apie mitybą pripasakota ir parašyta labai daug. Šia tema informacijos pilna internete, televizijoje, knygose ir laikraščiuose. Net ir prie šventinio stalo apie tai dažnai šnekama.

Medikai šios temos vengia, kadangi mokslinių duomenų yra mažai. Kodėl? Todėl, kad niekam neapsimoka finansuoti tokių tyrimų.

Vadovaudamasis literatūra ir patirtimi, rekomenduoju laikytis šių taisyklių:

1. Jeigu galima pasirinkti valgyti mažiau ar daugiau – geriau valgykim mažiau.

2. Rytai išgerti ką tik sulčiaspaude išspausių sulčių arba nors šilto vandens su citrina ir imbieru.

3. Vaisius valgyti ir skysčius gerti

30 min. prieš valgi, geriausiai prieš pietus.

4. Sumažinti kiekį (o geriausiai vengti) cukraus, kvietinių miltų, kiaušienos, chemiškai apdorotų produktų. Mat visa, ką sukūrė Dievas, mums tinka, o ką žmogus pataisė, apdorojo – dažniausiai kenkia. Mūsų imunitetinė sistema nekenčia naujai sukurtų cheminių junginių arba produktų, kurie atrodo ir sukurti skoniui primena natūraliai išaugintus savo daržę.

5. Norėdami padėti virškinimo traktui arba sumažinti antsvorį, mėsą valgykite tik su daržovėmis, atsisakydami duonos, bulvių (dėl krakmolo), košių.

6. Patariu valyti organizmą. Seniau žmonės buvo aktyvesni, basomis braižė po rasas, ėjo per ražienas, akmenis, valydamo organizmą laikydamiesi griežto pasninko. Mosuodami dalgiu stiprino stuburą. O kiek dabar žmonių kenčia dėl stuburo iškrypimo?

7. Užkandžiams patarčiau vartoti daržoves. Galima taip pat gerti vandenį.

8. Jeigu prisikimšome saldumynų, pyragų, deja, turime apibėgti savo kiemą, laukus arba parapiją (priklausomai nuo to, kiek jų suvalgėme).

9. Jeigu noras valgyti saldumynus yra labai didelis, geriau pakeiskim juos riebalais (geriausiai augaliniais). Tai kartais padeda. Priklausomybę nuo saldumynų ar nuo kvietinių miltų reikia įvardinti kaip labai rimtą problemą. Ji stumia mus į blogiausią civilizacijos ligą.

10. Įsisąmoninkime, kad mūsų sveikata labiausiai priklauso nuo mūsų pačių.

Kiekvieną rytą, ką tik atsibudę, pagalvokim, ką šiandien gero padarysim dėl savo sveikatos, o vakare pasidžiaukime, kad mums pasisekė. Tai užtikrins geresnį miegą.

Štai ir išėjo dar vienas dekalogas!

E. P.: Kodėl svarbus fizinis aktyvumas?

P. Z.: Jis svarbus, kadangi padeda palaikyti gerą nuotaiką (išsiskiria endorfinai), išvengti antsvorio, stiprina raumenis, o tai padeda sąnariams, ugdo charakterį ir valią, gerina imunitetą.

Nusistovėjusi tokia taisyklė: 4x40x140. Tai reiškia, jog 4 kartus per savaitę turime būti tiek aktyvūs, kad mūsų pulsas pakiltų iki 140. Aišku, reikia atsižvelgti į savo sveikatos būklę ir amžių.

E. P.: Ką manote apie papildus?

P. Z.: Jie neatstos sveikos mitybos. Žmogaus organizmas nėra praręs, nevertėtų apkrauti žarnyno, papildas nepašalins trūkumų. Tai laikinas efektas. Vertėtų žvilgtelti pačiam į save, ko per daug, tai sumažinti, ko per mažai – padidinti. Ir reguliarumo laikytis. Tik tada bus rezultatai. Jei pripras organizmas prie papildų, bus sunku atprasti.

Rytą mėgstu išgerti ir kitiems siūlau žaliosios arbatos su imbieru (kai dar ganotas oras arba sutrikęs virškinimas). Šiltas virtas vanduo su citrina tinka žarnynui. Jei skauda galvą, reikia prisiminti, kiek išgėrėm skysčių. Verta gerti daugiau – bent 2 litrus per dieną.

E. P.: Papasakokite apie save.

P. Z.: Baigiau Punksko licėjų, o 1978 m. – Baigėsi medicinos akademiją. Stažavausi Žirardovė, bet rūpėjo savas kraštas, tai po metų pradėjau dirbti Suvalkų ligoninėje, kur dirbu ligi šiol. Įgijau terapeuto kvalifikaciją (1983 metais – pirmoji pakopa, po metų – antroji). 1989 m. apsigyniau doktoratą.

Daugiau kaip dvejus metus praleidau Klinikose, kad išgyčiau terapeuto ir gastroenterologo specialybes. Dalyvavau daugelyje mokslinių konferencijų. Su malonumu prisimenu stažuotes Vokietijoje (du kartus po savaitę). Tai man padėjo nestandartiškai pažvelgti

į pacientą. Iki šiol tai atsimenu.

Domėjausi skydliaukės ligomis. Šia tema parengiau daktaro disertaciją. Prie savo didžiausių pasiekimų priskiriu tai, kad paruošiau per 40 jaunų gydytojų, kurie sėkmingai įsigijo terapeuto specialybę.

2002 metais atkreipiau savo bendradarbių dėmesį į tai, kad daug suaugusių ligonių kenčia dėl gliuteno netolerancijos (celiakijos). Nors Vakarų šalyse tai jau seniai buvo žinoma, Lenkijoje aš buvau vienas iš pirmųjų, apie tai prabilusiųjų. Daug pasakojau apie gliuteno netoleranciją įvairiuose susitikimuose, konferencijose. Priklausau Lenkijos celiakijos draugijai, esu jos garbės narys.

Turėdamas laisvo laiko, stengiuosi judėti. Išvaikščiojau Lenkijos Tatrų kalnus, pasiekdamas visas jų aukščiausias viršūnes. Įkopiau į Gerlachą ir prieš dvejus metus perėjau visą Orla Perč. Čia sunkiausia, bet įspūdingiausia. Prieš kelerius metus pasisekė įkopti į Šveicarijos Alpių viršūnę Vilstrubę. Prisipažįstu, kad nors metų man vis daugiau, bet aukšti kalnai dar vilioja.

Namuose važinėju dviračiu, plaukiuju burlente ir vis dar reguliariai bėgiuju. Jau treči metai atlieku jogos pratimus. Buvau šešiose jogos stovyklose.

Stengiuosi dalyvauti mokslinėse konferencijose. Įdomiausios tos, kuriose svarstomi sveikos gyvensenos klausimai. Man labai patiko Lietuvoje kasmet organizuojamos Ann Wigmore fondo tarptautinės mokslinės konferencijos. Tai dar vienas požiūris į žmogaus sveikatingumą.

Pabaigoje skaitytojams noriu palinkėti – atjaunėkite kartu su pavasariu. Prisiauginkite savo daržuose sveikų daržovių, o soduose saulėje įraudusių vaisių. Lai juose susikaupusios gėrybės padės Jums išlaikyti gerą sveikatą. Tegul pavasaris Jums išlieka ilgai, ilgai.

Ačiū, daktare, už patarimus.

Arčiau savo žemės

Juozas Kėkštas – artėjant 100-osioms gimimo metinėms

JANINA MACUKONIENĖ

Poetas Juozas Kėkštas lietuvių literatūros istorijoje suvaidino gana reikšmingą vaidmenį. Šiuolaikiniuose vadovėliuose jis priskiriamas prie egzodo (išėvijos) poetų žemininkų, nes jo kūrybos atsirado 1951-aisiais Los Andžele išleistoje reikšmingoje poezijos antologijoje „Žemė“, kuri pradėjo naują modernizmo srovę. Jos atstovai – Juozas Kėkštas, Kazys Bradūnas, Alfonsas Nyka-Niliūnas, Henrikas Nagys ir Vytautas Mačernis – savo poezijoje reiškė paliktosios žemės skausmą kaip „atvirą žaizdą“, įprasminamą žmogaus likimo problemų šviesoje. (Šie poetai aiškiai atsiriboję nuo deklaratyviosios, oratorinės neoromantikų patriotinės kūrybos, skelbdami, kad savo tėvynei galima tarnauti tik aukšto lygio, neideologizuota kūryba.)

Tėvynė tolima, miškai, laukai, dirvonai

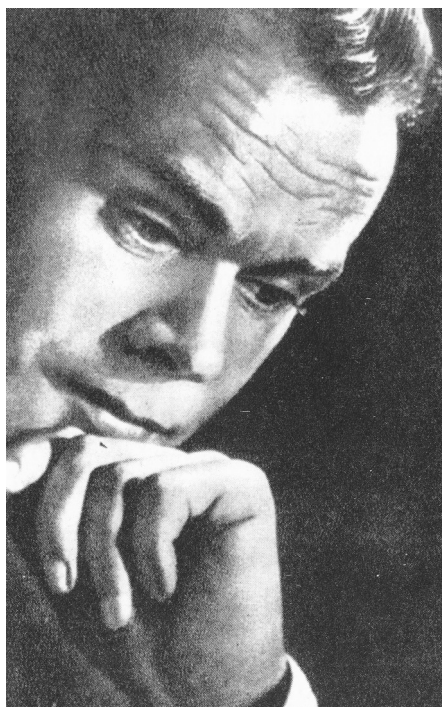
sukaustyti grandim sunkiom kaip mūsų amžiaus dienos.

Ten mirė džiaugsmas ir artojų dainos

ir viešpatauja ledo žiemos.

(Tolimoji, „Žemė“, p. 73)

Taip išreiškia gimtosios žemės ilgesį ir aprašo tėvynės padėtį J. Kėkštas, atskirtas nuo tėvynės, atsidūręs tolimoje Argentinoje. Poezijoje perteikiami autentiški paties kūrėjo jausmai. Jo didžiulis gimtosios žemės ilgesys ir kitos aplinkybės atvedė poetą prie Lietuvos slenksčio, į Lenkiją, tačiau į tėvynės žemę nebuvo išileistas. Didžiąją savo gyvenimo dalį J. Kėkštas praleido Varšuvoje –

nuo 1959-ųjų, kada ištikus daliniam paralyžiui savo draugų, Lenkijos poetų V. Bronievsio ir J. Putramento pastangomis buvo pakviestas čia gydytis, iki mirties 1981-aisiais. Šiuo sunkiu laikotarpiu, kai poetas buvo prikaustytas prie invalido vežimėlio, o vėliau nebeprisikėlė iš lovos ir buvo uždarytas tarp keturių mažo kambarėlio sienų Revoliucinio judėjimo veteranų namuose, jį lankė mūsų krašto Varšuvoje bestudijuojantis jaunimas ir kiti šiame mieste gyvenantys arba laikinai apsistoję lietuviai (1978-ųjų vasarą aplankė ir šio straipsnio autorė). Miręs 1981 m. balandžio 16-ąją, palaidotas greta Varšuvos naujosiose kapinėse vietovėje Vulka Vengliova (Wółka Węgłowa; Šiaurės komunalinių kapinių E kvartalas). Laidotuvių metu – kaip rašoma 1986 m. „Vagos“ leidykloje

išleistos J. Kėkšto poezijos rinktinės „Dega vėjai“ įžangoje – „lietuvišku žodžiu nepalydėtas“.

1981 metų „Aušroje“ išspausdintas nekrologas, kurio autorė artima J. Kėkšto jaunystės draugė, punskietė Vlada Rusokaitė-Pajaujienė. Pas Pajaujį buvo pargabentas ir poeto palikimas – rankraščiai, laiškai, knygos. Jis vėliau perduotas ambulatorijoje esančiam muziejui ir ten dar turbūt tebėra. Bet ar bus kam juo labiau susidomėti? Ar iš tiesų nereikia plačiau paminėti šio tragiško likimo žmogaus, įdomios ir taurios asmenybės, žinomo Lietuvos poeto jo 100-ųjų gimimo metinių proga? Kai kas labai neteisingai, šabloniškai prisega jam komunisto etiketę. Kad tokia etiketė tikrai J. Kėkštui netinka, galima įsitikinti kiek pasigilinus į jo poeziją, laiškus (net tuos, spausdintus tarybiniais laikais), platesnius biografinius duomenis, literatūros kritikos šaltinius.

„J. Kėkštas niekam nepataikavo. Išsaugojo vyriškos asmenybės orumą ir išdidumą net ligos patale. Nesiskundė savo vargais ir lemties neteisybėmis. Išmoko stotiškai žiūrėti į savo beviltišką padėtį ir šiuolaikinio gyvenimo paradoksus (istorijos nenustebinsi niekuo).“ O likimas šiam žmogui pasirodė itin žiaurus ir negailestingas, nes „istorijos perversmai jo gyvenimą svaidė nuo vieno kontinento į kitą garantuodami visur benamio teises ir benamio savijautą“.

J. Kėkštas savo prisiminimais nuolat grįždavo į Vilnių, į savo vaikystės ir ankstyvos jaunystės miestą, bet peržvelgus biografijos faktus matyti, kad ir tas laikotarpis tikrai nebuvo

lengvas. Juozas Adomavičius (tokia jo tikroji pavardė) gimė 1915 m. lapkričio 19 d. Taškente, siuvėjos ir geležinkelininko šeimoje. Anksti mirus tėvui, motina su penketu vaikų 1921-aisiais persikėlė į Vilnių. Pati nepajėgdama išauginti gausios šeimos, jaunesnius vaikus, tarp jų ir Juozą, atidavė į Lietuvos labdarybės draugijos išlaikomus bendrabučius, kur jie buvo maitinami, rengiami ir auklėjami. Šešiametis Juozas apgyvendintas „Agronomų“ bendrabutyje (tarp jų išlaikančių buvo ir agronomų) ir nuo 1923 iki 1926 m. lankė „Ryto“ pradinę mokyklą. Kaip rašė savo prisiminimuose, į mokyklą buvo apie 2 km ir žiemą visad tą kelią per miestą bėgdavo, nes su trumpomis vaikiškomis kelnaitėmis buvo labai šalta.

1926-ųjų rudenį įstojo į Vytauto Didžiojo gimnaziją ir persikėlė gyventi į „Žiburėlio“ bendrabutį. Gimnazijoje jau rašė eiles. Jį veikė K. Binkio avangardinės eilės ir turbūt keturvėjininko bohemiško gyvenimo stilius, jo tuo metu skleidžiamos komunistinės idėjos. Prisiminkime, kad Vilnius tada buvo prijungtas prie Lenkijos. Lietuviška gimnazija turėjo kovoti ir dėl savo tautinių teisių, o jautri poeto prigimtis matė taip pat socialinę nelygybę. Visa tai penkiolikmetį Juozą paskatino įstoti į gimnazijoje veikiančią komjaunimo kuopelę. 1932-aisiais dėl to 6 klasės gimnazijos mokinys policijos suimamas. Kadangi jokių kitų įkalčių, be „priešvalstybinių“ eilėraščių sąsiuvinio, nerasta, po dviejų mėnesių Juozas paleidžiamas iš areštinės, tačiau draudžiama jam toliau mokytis gimnazijoje, gyventi bendrabutyje, priskiriama policijos priežiūra. Gimnazijos mokytojams padedant jam pavyko į mokyklą sugrįžti ir, papildomai išlaikius egzaminus, vėl mokytis savo bendraamžių klasėje.

Gimnazijos laikai patys šviesiausi J. Kėkšto gyvenime. Jaunas poetas nemažai rašo ir spausdina savo eiles

moksleivių leidinyje „Dinamo“, taip pat „Jaunimo drauge“, „Kūryboje ir kritikoje“. Daug skaito, žavisi avangardiniais ir revoliuciniais poetais: Majakovskiu, Jeseninu, Bronievskiu, tačiau jo to meto eilėraščiuose labiau atsispindi meilė, neviltis, asmeninis skausmas ir visiškai nėra revoliucinių manifestų, deklaracijų, realistinių visuomeninio išnaudojimo įvaizdžių, kuriais rėmėsi jo mėgstami poetai.

Iš laišku, rašytų po daugelio metų iš Varšuvos gimnazijos bendramokslei Aldonai Liobytei, sužinome, kad tuo metu jis buvo karštai įsimylėjęs jos geriausią draugę Milę, kuri susirašinėjimo laikotarpiu jau ilsėjosi Rasų kapinėse, kad tarp poeto artimiausių draugų buvo ir V. Rusokaitė (ji yra taip pat bendroje nuotraukoje). „Tai matai, kokie gražūs buvo tie mūsų jaunystės laikai, ko linkiu ir šių dienų jaunimui“, – užbaigia kupiną prisiminimų laišką Aldonai, rašytą 1974 m., kai jau negalėjo pakilti iš lovos.

V. Pajaujienė taip pat labai gražiai prisimena savo jaunystės draugą: „Gamta jį apdovanojo patrauklia išvaizda, gabumais, o svarbiausia – kilniu charakteriu ir meile žmogui. Grožio jautimas, žodžio muzika traukė jį į poeziją, bet įgimtas altruizmas, užuojauta vargstantiems žmonėms vertė jį labai aktyviai įsijungti į kovą prieš blogį.“ Gimnazijoje J. Adomavičių draugai dėl jo garsaus ir greito kalbėjimo praminė Kėkštu. Iš pradžių šią pravarde poetas vartojo kaip literatūrinį slapyvardį, o vėliau, turbūt persikėlus į Argentiją, Kėkštas įrašyta asmens dokumentuose kaip tikroji pavardė.

Nepasisekė nustatyti, ar Kėkštui pavyko gauti Vytauto Didžiojo gimnazijos baigimo pažymėjimą, nes dar besimokant 1934 metų pradžioje jis vėl buvo policijos suimtas. Šį kartą nuteistas 4 metams kalėjimo ir 5 metams atimtos piliečio teisės. Kalėjo 2 metus Lukiškių kalėjime. Čia susipažino su baltarusių poetu

Maksimu Tanku ir kitų tautų inteligentais, politiniais kaliniais. Kartu su jais net leido konspiracinį laikraštėlį „Kraty“ (Grotos), rašė liūdnius eilėraščius:

Žinau, kad motinišką Tavo širdį peiliai raižo,

juk paėmė nevalion sūnų.

Prisimenu, kai ėmė, ašaras stengeis paslėpt nuo to,

kuri pavadinai tu palaidūnu.

Nors iš kalėjimo amnestijos dėka išėjo anksčiau, tačiau piliečio teisėmis negalėjo naudotis, patyrė nemažai vargo, galėjo dirbti tik sunkius fizinius darbus. Nepaisant to, tuo metu suklesti J. Kėkšto literatūrinė veikla. Bendradarbiauja ruošiant periodinius leidinius: „Varsnas“, „Varpą“, „Vingį“, „Sėją“, rašo daug originalių eilėraščių, verčia Majakovskį, Bronievskį, Puškiną, kartu su A. Žukausku, O. Miciūte, Z. Tureika surengia poezijos vakarą Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje, kurio metu sulaukia gerų įvertinimų.

1937-ųjų kovo mėnesį J. Kėkštas vėl suimamas. Šį kartą išsiunčiamas į lenkų Kartūzų Berezos koncentracijos stovyklą ir kalinamas apie pusę metų. Kuo konkrečiai buvo kaltinamas, biografijoje neminima. Iš mūsų krašto istorijos žinome, kad metais anksčiau suaktyvėjo lenkų nacionalistinė politika, buvo uždraustas švietimas ir kultūrinė lietuvių veikla, uždarytos draugijos. Nemažai taip pat mūsų krašto veikėjų pateko į Kartūzų Berezos stovyklą ir buvo žiauriai kankinami.

Išleistas iš koncentracijos stovyklos ir trumpai pabuvęs Vilniuje, bijodamas vėl patekti į persekiotojų rankas, išvyko kuriam laikui pas seserį į Sosnovcų (Silezija). Ten, svetimose aplinkose, jį kankina slogi nuotaika, mato beviltišką padėtį, nusivilia savo ankstesniais idealais: „Iš prigimties esu humanistas ir individualistas. Jei užsidegiau komunizmu – tai todėl,

kad pamilau jame tai, kas gražu ir aukšta. (...) Bet nenoriu jau kentėti dėl idėjos, kuri pagrįsta krauju ir žudynėmis, kur tos žudynės vykdomos taip, kaip menas kuriama menui.“

1938-aisiais ryžosi pradėti kaip laisvas klausytojas studijas Varšuvoje. Kadangi turėjo „vilko bilietą“, dar nebuvo grąžintos pilietinės teisės, galėjo stoti tik į privačią aukštąją mokyklą „Wolna Wszechnica“. Matyt, buvo geras studentas, nes jam pačiam leista skaityti paskaitas „bėgamosios literatūros“ seminaruose: „(...) skaitau kelias paskaitas apie naujausiąją lenkų literatūrą, labai jau įniršindamas lenkus studentus nacionalistus iš ONR“. Tuo metu Varšuvoje studijavo taip pat A. Žukauskas, su kuriuo Kėkštas dažnai susitikdavo. Artimiau pradėjo bendrauti su Lenkijos poetais (Bronievskiu, Čechovičiumi, Milošu, Pšibosiu, Pientaku), lankėsi čia rengiamuose literatūriniuose vakaruose. Rašė originalius eilėraščius, kuriuos spausdino „Naujojoje Romuvoje“, Amerikos „Laisvėje“ ir, Jonui Karosui padedant, išleido Vilniuje savo pirmą eilėraščių rinkinį „Toks gyvenimas“. Vertė taip pat

Bronievsčio eiles, kurias spausdino šiauliškė „Kultūra“. Studijavo Varšuvoje taip pat 1939-aisiais, bet karo pradžia užklupo Vilniuje.

Ižengus į Vilnių Raudonajai armijai J. Kėkštas įdarbinamas švietimo srityje. Buvo paskirtas Švenčionių krašto inspektoriumi metodistu, tačiau neįtikio tarybinei valdžiai ir labai greit, jau 1940-ųjų kovą, sumimamas ir nuteisiamas 8 metams sunkių darbų Viatlage (mišką kirsti). V. Kubiliaus teigimu, nuteistas už tai, kad pasipriešino Žemaitės ir Vaižganto knygų paėmimui iš mokyklų bibliotekų. Dar kartą patirtas skaudus supratimas, kaip labai komunistinė propaganda neatitinka bet kokios tiesos ir humanistinių vertybių. 1941 m. rudenį poetas buvo amnestuotas kaip Lenkijos pilietis ir galbūt dėl suteiktos amnestijos ar dėl kitų priežasčių įstojo į Lenkų armiją, kurią Tarybų Sąjungoje organizavo generolas Andersas.

Čia, įsuktas į karo baisių ratą, patiria sunkią kovojančio kareivio dalia, kai į akis dažnai žvelgia mirtis. Dar karui artėjant poetas nujautė būsimas baisybes. Tik jam prasidė-

jus parašė plačiai žinomą eilėrašį „1939 m. Europos rugsėjis“, kuriame matome žiaurius karo veiksmų įvaizdžius ir išskaitome lyrinio subjekto pasiryžimą nelikti nuošaly žmonijos tragedijos akivaizdoje: „Ne laikas gailėti kraujo,/ gyvybę į laisvės aukurą mesk,/ į pergalės dieną naują/ kraujas pralietas nuves.“ Tarnaudamas Anderso armijoje J. Kėkštas žygiavo per Persiją, Iraką, Palestiną, Libaną, Egiptą. Ten, karo mokykloje, sutiko taip pat poetus Bronievską, Čuchnovską, tačiau pakeliui jie atsisiskyrė ir žiauriausiame mūšyje prie Montė Kasino kitų poetų jau nebuvo. Labai daug aukų pareikalavusi Montė Kasino apgultis nepasiglemžė J. Kėkšto gyvybės. Poetas atsipirko sunkiomis žaizdomis, kurias gydė Romos ligoninėse. Čia pagyvenęs iki 1947 m., toliau laimės turėjo ieškoti svetimose užjūrio šalyse, nes keliai į tėvynę, kaip ir daugumai prieškarinio inteligentų, buvo uždaryti.

Straipsnio tęsinį skaitykite kitame „Aušros“ numeryje.

PUNSKO LIETUVIŲ KULTŪROS NAMAI

kviečia į XIII solistų ir duetų lietuviškų dainų konkursą
„DAINORĖLIS“.

Ministerstwo
Administracji
i Cyfryzacji

Pagal amžių dalyviai bus suskirstyti į 4 grupes: ikimokyklinio amžiaus; I–III klasių mokinių; IV–VI klasių mokinių; gimnazistų.

Dalyvis privalo paruošti vieną pasirinktą, jo amžių atitinkančią dainą. Jam gali akompanuoti paties pasirinktas akompaniatorius, galima naudotis fonograma ar kūrinį atlikti a cappella.

Dalyvius stebės komisija. Ji išrinks ir apdovanos talentingiausius ir geriausiai pasiruošusius atlikėjus.

„Dainorėlis“ vyks 2015 m. birželio 7 d. (sekmadienį) 14 val.

Jeigu norinčiųjų dalyvauti bus didelis būrys, rengsime atranką.

Ji vyks gegužės 26 d. (antradienį) 16 val. Lietuvių kultūros namuose.

Atrankos metu organizatoriai nuspręs, kurie vaikai dalyvaus „Dainorėlio“ konkurse.

**Norinčiuosius prašom užsirašyti iki gegužės 22 d. asmeniškai arba
tel. 87 5161 032.**

„MELPOMENĖS DRUGELIAI“ 2015

Jei žemėje yra stebuklų, tai jie vyksta teatre. (Konstantinas Stanislavskis)

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

Kažkada vienas mano dėstytojų yra pasakęs, kad apie teatrą nereikia kalbėti, jį reikia „daryti“ ir išgyventi. Sunku nesutikti su tokia nuomone. Ypač šiais laikais, kai apie viską laisvai diskutuojama, kai reikalinga ir nereikalinga informacija supa mus iš visų pusių, kai žinių galime pasisemti sėdėdami namie prie kompiuterio, kai viskas atrodo pasiekiamą ranka ir turi savo materialią išraišką, kitoje barikados pusėje atsiranda tūkstantmetines tradicijas turintis menas, o su juo ir teatras – jausmų, išgyvenimų, pamąstymų, stebuklų šventovė.

Neretai tenka išgirsti nuomonę, neva teatras ir apskritai menas šiais laikais nebereikalingi, o jei taip, tai pastebima jų tik komercinė pusė (žvaigždės, populiarumas, pinigai ir pan.). Posakis „Ne vien duona žmogus gyvas“ pamaži praranda savo aktualumą. Juokingai skamba tokie pamąstymai visos meno istorijos kontekste. Siūlyčiau susimąstyti ir pabandyti atsakyti į kelis klausimus: Kada gimė menas ir kodėl? Kaip ir kodėl atsirado teatras? Kiek jo mūsų šiandieniam gyvenime? Kiek tai, ką vadiname tradicija – vestuvių ar laidotuvių papročiai – yra parateatrinis reiškiny? Aišku, kaip ir viskas, šie klausimai diskutuoti, net ir viena-reikšmio atsakymo į juos nerasime. Lygiai ir teatras – daugialypis, vis ieškantis ir diskutuojantis, bet gyvas, verčiantis ieškoti ir atrasti, tikėti ir pajusti, išgyventi. Be abejo, teatras – tai mūsų gyvenimo veidrodys, tiek kad jo atspindys, kuriamas naudojant simbolius ir metaforas, tampa magiškas, dažnai nesuvokiamas, panardinamas vaizduotės laisvėjimo ir stebuklų

kūrimo paradigmoje. Teatras ir juokina, ir skaudina. Teatras mąsto. Reikalauja. Ieško ir atranda. Jis neabejingas smulkmenoms. Tarsi gyvas organizmas įsibrauna į žmogaus vidų priversdamas mąstyti, jausti, išgyventi, tikėti, norėti. Gal todėl teatras, kaip ir visas menas, vis dar artimas žmogui. Bus artimas tol, kol gyva bus žmogaus dvasia, kol joks kompiuteris nebus pajėgus atstoti žmogaus jausmų ir išgyvenimų.

Tarptautinė teatro diena pasaulyje pradėta švęsti prieš 54-erius metus. Punksko lietuvių kultūros namuose ji minima jau penktąjį kartą. Renginys įvyko 2015 m. kovo 21-osios vakarą. Tai proga susiburti visiems – ir teatralams, ir žiūrovams (visgi teatras be žiūrovo neįmanomas), pasidžiaugti nuveiktais darbais, pasiekimais. Šventę pradėjo tradicinė teatro mūzų Melpomenės (Ina Pečiulytė) ir Talėjos (Daiva Grigutytė) įžanga. Renginio vedėjai Irena ir Rimas Misiukoniai pristatė 2014-ųjų teatrų veiklą. Apie ryškiausius pasiekimus buvo rašoma ir „Aušroje“, todėl bent trumpai pasidalinsiu su Jumis praeitų metų darbais.

Punksko lietuvių kultūros namuose veikia keturios teatro trupės: klijimo teatras, dramos studija, jaunių teatras „Kregždė“ bei vaikų ir vaikučių „Kregždutė“. Kiekvienais metais žiūrovams dovanoja bent vieną premjerą, dalyvauja įvairiuose festivaliuose ir teatrų šventėse tiek mūsų krašte, tiek Lietuvoje, tiek kitose šalyse. Teatrinė veikla suburia iš viso apie 50 artistų.

2014-ieji Lietuvoje buvo paskelbti Kristijono Donelaičio ir Teatro metais. Punksko teatralai dalyvavo 90-ojoje Dainų šventėje „Čia – mano

namai“ Vilniuje, Teatro dienoje „Dyvų dyvai“, kurios metu buvo minimos K. Donelaičio 300-osios gimimo metinės. Kartu su ryškiausiais Lietuvos suaugusiųjų mėgėjų teatrais statė poemą „Metai“. Pagal regioninę suskirstymą Punksko artistai pastatė „Vasaros darbų“ dalį. Ją parodė ne tik Dainų šventėje Vilniuje, bet ir Klijimo teatrų festivalyje Punkske, Agluonėnuose. K. Donelaičiui buvo skirtas ir praeitų metų Vasario 16-osios koncertas Punksko lietuvių kultūros namuose. Jame pasirodė visos teatro grupės, inscenizuodamos paskiras „Metų“ poemos dalis: vaikų teatrą „Kregždutė“ matėme kryžtaujant „Pavasario linksmybėse“, klijimo teatro dalyvius plušant „Vasaros darbuose“, jaunių teatrą „Kregždė“ vaidinant „Rudens gėrybių“ dalį, o dramos studiją – „Žiemos rūpesčius“.

Vaikų teatras „Kregždutė“ 2014-aisiais pastatė du spektaklius: Almos Karosaitės pjesę „Snieguolė ant Dėmesio blakstienos“ bei Justinos Katkevičiūtės dramą „Marionetės“. Dalyvavo XXIII vaikų teatrų festivalyje „Raganė“ Seinuose bei Tarptautinėje kūrybinėje vaikų ir jaunimo teatrų stovykloje „Svajoti, kurti, tobulėti... kartu“ Palangoje, kur su kitais jaunaisiais teatro artistais pastatė gatvės spektaklį „Tuščiagarbis“ pagal K. Donelaičio pasakėčią „Ažuols gypelnys“.

Jaunių teatras „Kregždė“ surengė Laisvės gynėjų dienos minėjimą, dalyvavo Tarptautiniame mokyklinių teatrų festivalyje Panevėžio Juozo Miltinio gimnazijoje, darbavosi rengiant Vėlinių koncertą „Anapus saulės“.

Itin kūrybingi ir darbingi 2014-ieji

„Melpomenės drugelių“ teikimo akimirka

buvo Punsco klotimo teatro artistams. Be minėto Donelaičio „Metų“ pastatymo, jie suvaidino ir Keturakio 3 veiksmų komediją „Amerika pirtyje“. Spektaklis skirtas pirmojo lietuviško vaidinimo 115-osioms metinėms paminėti. Teatro 55-mečio proga pastatytas Balio Sruogos „Dobilėlis penkialapis“ (šiek tiek pakeitus teatro sudėtį) parodytas mūsų tautiečiams Jungtinėse Amerikos Valstijose, dalyvaujant XIII lietuvių teatrų festivalyje Čikagoje, bei lietuvių bendruomenei Los Andžele. Užjūryje teatralus labai šiltai priėmė mūsų kraštiečiai. Tariame ačiū Aloyzui Pečiuliui, Astai ir Česlovui Pakuckams, Danutei ir Tomui Pachuckams, Jūratei ir Petrui Valinčiams, Lucynai ir Jonui Liškauskams, Irenai ir Jonui Sutrinaičiams, Lidai ir Valdui Vaicekauskams, Algimantui Malinauskui, Algirdui Kupčinskui.

Kaip ir kiekvienais metais punskiečiai daug gastroliavo. 2014-aisiais klotimo teatras vaidino Agluonėnuose, Bazilionuose, Girdžiuose, Kurtuvėnuose, Vilniuje, na ir Čikagoje bei Los Andžele.

Nemažai laimėjimų 2014-aisiais nukeliavę į Punsco teatralų rankas. Lietuvos liaudies kultūros centro rengiamoje šventėje „Tegyvuoja teatras“, kuri vyko Utenoje, Punsco klotimo

teatro režisierėi įteiktas „Ryškiausiojo suaugusiųjų teatrinės kultūros skleidėjo“ diplomas. Beje, tai pirmas toks įvertinimas respublikiniame apdovanojimo renginyje. XXVI klotimo teatrų krivulėje Girdžiuose Punsco klotimo teatro režisierėms Teklei Paransevičienei ir Jolantai Malinauskai-Vektorienei skirta vardinė 1000 litų premija už šimtmečius trunkančią kultūrinę veiklą ir nuopelnus lietuvių teatrinei kultūrai. Režisierės premiją skyrė klotimo teatro išvykai į Ameriką. Tos pačios Krivulės metu vertinimo komisija apdovanojo ir du Punsco teatro geriausius aktorius. Diplomai nukeliavo į Rūtos Burdinaitės ir Dariaus Vainos rankas už puikiai atliktus pagrindinius vaidmenis Keturakio komedijoje „Amerika pirtyje“. Punskiečiai įvertinimų sulaukė ir Jungtinėse Amerikos Valstijose. Iš Čikagos režisierė Jolanta parsivežė „Geriausios kostiumų dailininkės“ diplomą ir statulėlę, o Arnoldas Vaznelis tituluotas „Geriausiu jaunuuju aktoriumi“.

Jau penkerius metus Punsco lietuvių kultūros namuose Teatro dienos paminėti organizuojamas renginys, kurio metu įteikiami „Melpomenės drugeliai“. Jais išskiriami geriausi praėjusio teatrinio sezono aktoriai, asmenys, turėję ypatingą įnašą puo-

selėjant teatrinę kultūrą mūsų krašte, teatro bičiuliai Lietuvoje.

2014 m. aktorės drugelis nuskriejo į Rūtos Burdinaitės rankas už Bekampienės vaidmenį Keturakio komedijoje „Amerika pirtyje“ ir Bronės Bračgulienės vaidmenį Balio Sruogos „Dobilėlyje penkialapyje“. Rūta – puiki moteris ir aktorė. Ilgametė Punsco lietuvių kultūros namų klotimo teatro dalyvė, sukūrusi visą paletę įvairiausių vaidmenų.

2014 m. aktoriumi tituluotas Darius Malinauskas už puikiai atliktą Antano Šiaučiūno vaidmenį Balio Sruogos komedijoje „Dobilėlis penkialapis“ bei ūkininko Antano – Keturakio veikale „Amerika pirtyje“. Darius ne tik puikus aktorius, bet ir teatro muzikantas, jo dvasia ir išdaigininkas.

Apdovanojimai teikiami ir teatrinio meno puoselėtojams mūsų krašte. Šįkart „Melpomenės drugelis“ įteiktas mokytojai Janinai Macukonienei už ilgametį darbą su vaikų teatrais Seinų krašte, teatrinės kultūros sklaidą, lietuvių dramaturgijos populiarinimą. Ji turbūt vienintelė su vaikų teatriukais dalyvavo beveik visuose Vaikų teatrų festivaliuose „Raganė“. Sėkmingai ilgus metus vadovauja vaikų teatrui „Dusalukas“, pastatytus spektaklius parodo mūsų krašte ir Lietuvoje. Tokių asmenybių, kurios puikiai supranta teatrinio ugdymo svarbą ir reikšmę, dėka teatras mūsų krašte vis dar gyvas.

Punsco teatro bičiuliu tapo Lietuvos liaudies kultūros centro Teatro skyrius už nuoširdų bendradarbiavimą rengiant Dainų šventės „Čia – mano namai“ Teatro dieną „Dyvų dyvai“, tiesiamus draugystės tiltus tarp Punsco ir Lietuvos mėgėjų teatrų.

Padėkos žodžiai skirti Dariui Valinčiui, kuris teatrui talkino gastrolėse JAV, puikiai atlikdamas pagrindinį Marcelino Šeško vaidmenį spektaklyje „Dobilėlis penkialapis“, bei Arnoldui Vazneliui už muzikos sukūrimą

vaikų teatro „Kregždutė“ spektakliui.

„Melpomenės drugelio“ statulėlių autorius – drožėjas Jonas Makauskas. Jas įteikė LKN direktorė Asta Pečiulienė. Renginį rėmė Lenkijos administravimo ir skaitmeninio ministerija.

Šventę vainikavo spektaklis. Visgi Tarptautinę teatro dieną sunku įsivaizduoti be teatrinio finalo. Žiūrovams parodyta poetinė-muzikinė

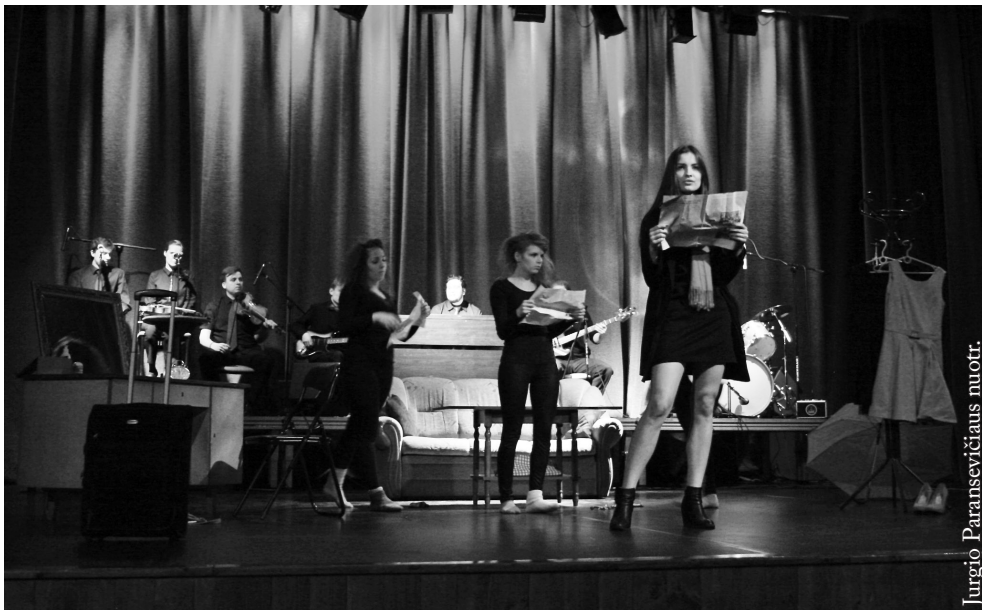
na Liškauskaitė) grįžta į namus, kur laukia jos pasiilgusios Mintys (Ina Pečiulytė, Daiva Grigutytė, Edita Šidlauskaitė) – baimės, abejonės, nuovargis, maitinami pigiomis laikraščių ir televizijos laidų naujienomis. Staiga atsiranda išsigelbėjimo viltis – netikėtas skambutis tarsi aukštyn kojom apverčia visą gyvenimą. Moterį užplūsta prisiminimai ir jausmai. Atgina Meilė (Adriana Matulevičiūtė).

kovoja su jausmais, tikėjimas su neviltim, tylą su triukšmu, vienišumas su artimo žmogaus ilgesiu. Viskas simboliška – daiktai, personažai, net žodžiai. Eilėraščiai suskamba naujai, netikėtai. Tik meilė – nebylė, visa užvaldžiusi neprataria nė žodžio. Jai žodžių ir nereikia – juk jausmas neišsakomas tik kelių raidžių ar garsų sąskambiu.

Sceninį veiksmą puikiai papildė ir tuo pačiu praplėtė Arnoldo Vaznelio sukurta muzika. Dainos ir dramos eiliuotas tekstas sudarė darnią visumą, puikiai papildė sceninį sumanymą ir siužetines linijas. Gyvai atliekama muzika (vokalas – Daiva Valinčienė ir Arnoldas Vaznelis, smuikai – Aidis Staskevičius ir Arnoldas Vaznelis, elektrinė gitara – Darius Baliūnas, boso gitara – Darius Vaicekuskas, klavišiniai – Valdas Šupšinskas, mušamieji – Matas Pečiulis) sukūrė nepaprastą jaukumą, sustiprino personažų vidinių išgyvenimų vaivorykštę. Ačiū visiems, patikėjusiems šiuo sceniniu sumanymu ir pasidarbavusiems, kad popieriuje išlietos mintys įgautų kūną, gyventų, verstų susimąstyti, prisiliestų prie žiūrovo.

Kai nelieta gyvenimo – lieka teatras. Kai nelieta teatro – lieka gyvenimas. Viena ir kita nelieta be tikėjimo. Džiaugiuosi, kad atsiranda tikinčių gyvenimu teatre ir teatru gyvenime. Džiaugiuosi, kad pavyksta suburti žmones, su kuriais galima kurti ir žaisti teatrą. Džiaugiuosi, kad yra tokių, kurie tiki meno galia. Džiaugiuosi, kad po teatro sparnais prieglobstį randa kiekvienas, kas tik nori. Džiaugiuosi, kad scenoje pavyksta kurti stebuklus, kad ir mažyčius. Džiaugiuosi, kad pavyksta žiūrovą ir prajuokinti, ir ašarą jam išspausti. Džiaugiuosi, kad Teatro dieną švenčiame kartu. Džiaugiuosi, kad teatras yra.

Su TEATRO DIENA!!!

Jurgio Paransevičiaus nuotr.

Poetinė-muzikinė drama „Atsibudimas“

drama „Atsibudimas“, sukurta pagal eilių rinkinį „Minčių užkulisiai“ (scenarijaus autorė ir režisierė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė, kompozitorius Arnoldas Vaznelis).

„Moteris pasiklydusi savyje – minčių ir jausmų paletėje – bando atsirasti, nusimesti pilkos kasdienybės skraistę ir pirštų galiukais pradėti gyventi iš naujo. Kiekviename iš mūsų – tūkstančiai jausmų, minčių, pasaulių ir neatvertų durų, už kurių tyko baimės, viltys, abejonės. Ar kada nors bandei nuo jų pabėgti? Ji pabandė.“ Toks trumpas įvadas į istoriją, kurią žiūrovams pasiūlė kūrybinė „Atsibudimo“ grupė.

Dramos siužetas lyg ir paprastas – pilkos kasdienybės prislėgta ir nuo darbo pavargusi Moteris (Irmi-

Moteris vėl pradeda tikėti laime. Nusimesdama kasdienę skraistę bando gyventi iš naujo, akiai tikėdama tuo, kas dar gyva jos viduje – jausmais. Laukimas ir viltys pasirodo bergždi. Jis neateina. Išsivadavimas ir išsigelbėjimas neateina. Moteris nepalūžta, anaipatol, sugeba ne tik susitaikyti su nusivylimu, bet ir atsikratyti tos kasdienės vienatvės, kuri ją lydėjo tarp keturių kambario sienų. Skaudus „atsibudimas“ priverčia heroję pradėti bandyti gyventi kitaip. Kaip? Ne tai svarbu. Nusivalydama visą skausmą, nugalėdama neviltį, ji tiesiog uždaro praeičiai duris. Sukrovusi į gyvenimo lagaminą visus prisiminimus ir išgyvenimus, ji atverčia naują gyvenimo knygos puslapį.

Viskas vyksta čia ir dabar: mintys

Karininkas, partizanų vadas

Boleslovas Šimkonis

GINTARAS LUČINSKAS

Boleslovas Šimkonis, Mykolo sūnus, gimė 1908 m. birželio 22 d. Alytaus apskrities Liškiavos miestelyje. Pradinę mokyklą lankė Liškiavoje. 1922–1924 m. mokėsi Merkinės progimnazijoje. 1928 m. baigęs Alytaus gimnaziją, pradėjo studijuoti Lietuvos universiteto Teologijos-filosofijos fakulteto Lietuvių kalbos ir literatūros skyriuje.

Vėliau B. Šimkonis įstojo į Karo mokyklą. 1930 m. spalio 25 d. ją baigus (XII laida) jam suteiktas pėstininkų leitenanto laipsnis, paskirtas 1-ojo pėstininkų pulko 3-iosios kulkosvaidžių kuopos jaunesniuoju karininku. 1931 m. sausio 1 d. pagal Karininkų laipsnių įstatymą laipsnis pakeistas į jaunesniojo leitenanto. 1933 m. rugsėjo 15 d., pačiam prašant, paleistas į pėstininkų karininkų atsargą. Pradėjo studijuoti Vytauto Didžiojo universiteto Teisų fakulteto Teisų skyriuje. 1934 m. birželio 1 d. – 1935 m. balandžio 1 d. tarnavo Lietuvos pasienio policijos Alytaus baro vachmistru. 1937 m. lapkričio 23 d. pakeltas į atsargos leitenantus. 1939 m. gegužės 4 d. vėl priimtas į karo tarnybą, paskirtas 3-iojo pėstininkų pulko 5-osios šaulių kuopos būrio vadu. 1939 m. B. Šimkonis susituokė su Irena Jukelyte (1912–1948).

1940 m. birželio 15 d. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą ir likviduojant Lietuvos kariuomenę, 1940 m. spalio 3 d. B. Šimkonis paskirtas Raudonosios armijos 29-ojo šaulių teritorinio korpuso 184-osios šaulių divizijos 297-ojo šaulių pulko būrio vadu. Kilus Vokietijos ir Sovietų Sąjungos karui iš Raudonosios armijos pasitraukė.

Vokiečių okupacijos metais B. Šimkonis 1941 m. gruodžio mėn. – 1942 m. vasario 15 d. tarnavo Lietuvių savisaugos dalinių (LSD) 3-iajame apsaugos batalione. Tarnaujant LSD 1-ajame batalione 1943 m. sausio 1 d. jam suteiktas vyresniojo leitenanto laipsnis. 1943 m. rugsėjo 17 d. Šimkonis paskirtas LSD 253-iojo bataliono 1-osios kuopos vadu.

Antrosios sovietų okupacijos pradžioje B. Šimkonis Lazdijų apskrities Leipalingio ir Kapčiamiesčio valsčiuose suorganizavo Šarūno partizanų junginį, kuriame telkėsi apie 80 partizanų, tapo jo vadu, slapyvardžiu Šarūnas. Partizanas Vytautas Nenartonis (1924–2010) atsiminimuose rašė: „Grįžus rusams, jaunieji vyrai slapstėsi prie namų mažomis grupelėmis ir pavieniui, į rusų kariuomenę nėjo. Į Liškiavą – savo tėviškę grįžo kadrinis Lietuvos kariuomenės karininkas Balys Šimkonis. Apžiūrėjęs padėtį giminėje,

pradėjo organizuoti partizanų būrį. 1944 metų rugsėjo 16 dieną trečiame Šilelyje susirinko iš Liškiavos, Žemlių, Jonionių kaimų pirmieji 22 vyrai. Pasirinkome slapyvardžius, B. Šimkonis iš visų priėmė partizano priesaiką. Reikėjo būrį kaip nors pavadinti. Kadangi Liškiavos pilies kunigaikštis buvo Šarūnas, tai vienbalsiai buvo nutarta pasivadinti Šarūno būriu, o būrio vadas B. Šimkonis – slapyvardžiu Šarūnas. Ginklai iš sandėlio buvo atvežti ir tiems, kurie jų neturėjo. Po priesaikos vado įsakymu be jo leidimo niekas neturėjo teisės nė valandos pasišalinti iš

būrio, visur ir visada vadintis tik slapyvardžiu, jokių užrašų nedaryti, fotonuotraukų nesinešioti, nes jeigu pakliūsi priešiui arba būsi nukautas, kad priešas nesužinotų, kas tu per vienas, ir nepakenktum giminėms. B. Šimkonis-Šarūnas, suorganizavęs kovos dalinį, numatė veikimo ribas: pietinė Nemuno dalis iki Merkinės, aukštupys iki Sventijansko, Kapčiamiesčio apylinkės, Leipalingio ir Šilinių kraštas už Nemuno, Vieciūnai, Žiogeliai maždaug iki geležinkelio Druskininkai-Varėna. Traukiantis panemune Mizarų kaimo link, prie būrio jungėsi vis nauji partizanai, pavienės partizanų grupės, palaikant per ryšininkus su jais gana draugiškus santykius. Kitoje Nemuno pusėje dar niekur nebuvo susiorganizavę partizanų būriai. Pradėjus šiose apylinkėse siautėti NKVD daliniams, mes staigiai persimesdavome per Nemuną į didžiuosius miškus, kur mus nuoširdžiai globojo ir rėmė

buvę lenkų okupuoti lietuviai, vadinami Šiliniais. Jie buvo neturtingi, bet maitino mus iš paskutinių savo maisto atsargų. Ten tuo metu išdavikų beveik nebuvo. Kai tik aprimdavo siautėjimas kairėje Nemuno pusėje, mes grįždavome. 1945 m. vasario 3 d. būrys traukė Nemuno aukštupiu ištirti, kaip saugomas Lenkijos pasienis. Maršrutas: Gailiūnai, Snaigupė, Lipliūnai, Gerdašiai, Kapčiamiesčio apylinkės. Rytojaus dieną atvykome į Macevičių kaimo vienkiemius, esančius tarp miškų. Deja, naktį iš vasario 4 į 5 d. būrys buvo išduotas rusų pasienio kariškiams. Apie 9 val. ryto įvyko kautynės. Žuvo būrio vadas ir 8 partizanai. Po kautynių, vasario 6 d. vadovavimą būriui perėmė Mykolas Lukošius-Lukošius (buvęs mokytojas, atsargos karininkas). Būrys didėjo, susirinko 120 kovotojų. Vasario 28 d. įvyko Panaros kautynės, žuvo būrio vadas M. Lukošius-Lukošius ir 7 partizanai. Vakare būrio vadovavimą perėmė Juozas Slauta-Aušra. 1945 m. balandžio 23 d. Žaliamiškyje įvyko kautynės su NKVD daliniais. Žuvo būrio vadas J. Slauta-Aušra ir 8 partizanai. Žuvus Aušrai, Šarūno būrio partizanai prisijungė prie Antano Grušausko-Siaubo būrio. Vėliau, vadovaujant Juozui Vitkui-Kazimieraičiui, būriai buvo sujungti į Šarūno rinktinę.“

1945 m. vasario 5-osios rytą Lazdijų apskrities Kapčiamiesčio valsčiuje, Macevičių trijuose viensėdžiuose, B. Šimkonio-Šarūno vadovaujama 60 partizanų būrį užklupo stiprus NKVD karinis dalinys. Verždamiesi iš apsupties, žuvo apie 10 kovotojų ir pats būrio vadas Šarūnas.

Iš NKVD pasienio kariuomenės 94-ojo pasienio būrio vado pranešimo: „1945 m. vasario 5 d. Igarkos rajone (8070) 94-ojo pasienio pulko 5-oji komendantūra, vadovaujama vyr. leitenanto Kadyrovo, susidūrė su 40-ies banditų būriu. Per kautynės žuvo 18 banditų, kiti 11 sudegė kluone, iš kurio šaudė. Tarp nukautų

yra būrio vadas Šimkonis, buvęs Lietuvos kariuomenės kapitonas. Vienas suimtas. Nuostoliai: nukauti raudonarmiečiai Polivanovas, Kazakovas ir Guzas. Prarastas lengvasis kulkosvaidis.“ Kitoje vietoje NKVD rašo: „Reikia pažymėti, kad kautynių metu banditų būrys veikė organizuotai. Savo pozicijų neužleido, įnirtingai priešinosi. Rasti dokumentai ir suimtas banditas paliudijo, kad šis būrys buvo LLA dalinys.“

1945 m. vasario mėn. pradžioje Šarūno būrio partizanai patraukė Kapčiamiesčio link. NKVD manė, kad jie sugalvojė užpulti Kapčiamiestyje esančią pasienio komendantūrą. Partizanai, kiek palūkuriavę Krivonyse pas Šumską ir Lazicką, per Guronis pasiekė Macevičių kaimą, kur vasario 5 d. buvo apsupti kariuomenės.

Partizanas Vytautas Stankevičius pasakojo: „Čia dar kareiviai vaikščiojo, kai mes su pusbroliu, nuvažiavę pas dėdę, prisirinkome visą vežimą ginklų. Žmonės tada kalbėjo, kad jų prireiks. Paskui atsirado Bolius Šimkonis. Kai jie mūsų kaime išbuvo keletą dienų, tai Šimkonis mane pasišaukė ir sako: „Tu čia vietinis, gal žinai kelią per miškus?“ Sakau, kad šitie keliukai mano išvaikščioti. Ir išėjom. Mūsų tada buvo gal 60 vyrų. Daugiausia nuo Liškiavos ir Leipalingio. Kai atėjome į Macevičius pas žmogų, ten buvo seniūnas. Pasirodo, kad jis, parėjęs namo, sėdo ant arklio ir – į Kapčiamiestį. Aš truputį kaltinu ir Šimkonį: ko jam reikėjo ten eiti? Ten tokie žmonės... Su mumis buvo ir vokiečių kapitonas. Jis nakvojo kitame name, o aš su Šimkoniu. Išstatėme sargybą, išsivirėme valgyti, pernakvojome. Su mumis buvo atėjęs ir Jurgis Ptakauskas su savo partizanais, bet jis sako: „Aš eisiu į kitą kaimo galą“. Kaip išėjo, taip ir išėjo. Laukiame. Jau ir pietūs. Su tokiu kitu žiūrime pro langą... ir staiga bėga per kalnelį enkavedistas, vienoj rankoj granatą laiko, kitoj – automata – nešasi. Savukas kaip patrauks iš

kulkosvaidžio, bet per aukštai, tik kepturė nulėkė. Kai prasidėjo šaudymas, tai Šimkonis liepė per duris neiti, bet pro langus iššokinėti, nes į duris gali būti nutaikytas kulkosvaidis. Iššokau pro langą, žiūriu, sužeistas vado adjutantas Antanas Sadauskas. Jis, nusiavęs batą, kojos pirštu nuspaudė gaiduką, bet per žemai laikė šautuvą ir pataikė sau į vidurius. Bolius Šimkonis pats nusišovė iš pistoleto. Aš pats mačiau. Mačiau, kaip bėgdamas nuvirto vokiečių kapitonas. Bulvių duobėje gulėjo nukirstomis kojomis du negyvi enkavedistai. Ta kariuomenė atvažiavo sunkvežimiais ir vežimais nuo Sapackinės ir sunkųjį kulkosvaidį buvo atsivežę. Vietą apsistojimui mes buvome pasirinkę gerą: tai prie miško, prie namų gilus griovys, juo upelis tekėjo. Dabar ta vieta, pastačius Ančios hidroelektrinę, vandens apsemta. Mane sužeidė į koją ir ranką. Nusivežė Marijampolėn ir ten kankino. Nuteisė mirties bausme, bet paskui pakeitė dešimčia metų. Nuvežė į Karagandą, po to dar toliau. Vežė vežė ir nuvežė, o ten tokie barakeliai pusiau žemėj. Kai pažūrėjau, tai tiesiog už galvos susiimk: vaikšto žmogžudžiai, vagys aprištomis galvomis, kaulų džiova sergantys. Aš pagijau.“

Partizanas Bronius Sabaliauskas pasakojo: „Kažkas sušuko: „Va, rusai!“ Pamatėme nuo miško sodybą supančius žaliakepurius. Ir prasidėjo... Priešai, matyt, galvojo nesutiksią didesnio pasipriešinimo, todėl stati skubėjo prie namo. Pasigirdo vado Šarūno komanda „ugnis“ ir žaliakepuriai liko tįsoti kieme. Netrukus namas pradėjo liepsnoti. Kažkas priešingoje namo pusėje išdaužė langą su rėmais. Šarūnas šoko ir lauke sukniubo. Prišokęs pamačiau kruviną krūtinę, labai aiškiai išgirdau: „Palaidokite mane Liškiavoje“, ir karžygio gyvybė užgeso. Mes, likę gyvi, puolėm į miškelį, esantį už kokių 150 m. Pasiekėm jį – ir čia nuo kulkos sukniubo Antanas Sadauskas–

Dziemedis iš Liškiavos. Likome tik trise. Priešais pasirodė miško proskyna, kurią reikėjo perbėgti, norint patekti į mišką. Bėgant iš kažkur pradėjo švilpti kulkos. Akies kampučiu žvilgtelėjęs kairėje pamačiau sodybą ir keletą sunkvežimių. Tai iš ten šaudė į mus, dar keli žingsniai, ir miškas. Mes išgelbėti! Bet kas su kitais, gyvi ar žuvę? Tokių juodų minčių kamuojami, žinodami, kad nėra Šarūno, patraukėme mišku tolyn. Kiek paėję radome daug gelžbetoninių įtvirtinimų, bet jie buvo turbūt dar nuo 1940 m., kai „nenugalimieji“ juos įrengė. Greitai pasukome kita kryptimi. Ėjome visą vasario naktį, lydimi klaikaus vilkų staugimo...

Mūšyje Macevičių kaime žuvo apie 10 partizanų: Bolius Šimkonis-Šarūnas, Boleslovas Jurkonis-Slibinas (g. 1913 m., palaidotas Gerdašių kapinėse), Jeronimas Liutvinas (g. Marijampolės apskr., Paželsvų k.), Antanas Lučinskas, Antanas Sadauskas-Diemedis (g. 1923 m. Liškiavoje, palaidotas Liškiavos kapinėse), Petras Subačius-Velionis (g. 1922 m. Mizarų k., palaidotas Gerdašių kapinėse), Liudvikas Vaišionis-Uosis (g. 1920 m. Mizarų k., palaidotas Gerdašių kapinėse), Jonas Zapasninkas (g. Snaigupės k.) ir kt. Sužeistas ir suimtas Vytautas Stankevičius-Dobilas (g. 1922). Kartu buvęs Juozo Slautos-Aušros būrys pasitraukė be nuostolių. Vadovauti buvusiam B. Šimkonio-Šarūno būriui ėmėsi Mykolas Lukošius-Lukošius.

1945 m. balandžio 19-osios naktį partizanai vadą Šarūną slapta palaidojo Liškiavos miestelio kapinėse. Marytė Šimkonytė-Valentukevičienė pasakojo: „Mes augome keturioliką vaikų. Bolesius mokėsi Liškiavoje, Merkinėje, Alytuje, o paskui studijavo Kauno universitete teisę. Mirus motinai tuos mokslus turėjo pamesti, įstojo į Karo mokyklą ir pabaigė turėdamas 22 metus. Užėjus rusams buvo Varėnos poligone. Kai NKVD

suėmė Lietuvos karininkus, tą naktį jis nakvojo pas ūkininką. Vokiečių laikais tarnavo karininku Vilniuje, o kai rusai Vilnių bombardavo, jis buvo Liškiavoje. Sužinojęs nuvažiavo į savo namus Vilniuje, paskui nusipirkęs arklių su vežimu, parvažiavo į Alytų. Arklių perdavė broliui, o pats išvažiavo į žmonos tėviškę Sasnavoje. Ten sutiko besitraukiantį į Vakarus savo pulką ir prie jo prisijungė, bet užlėkus rusų lėktuvams tas pulkas buvo pakrikdytas. Su savo adjutantu pasislėpė avių lauke, paskui juos apsupo rusai. Kaitra, vandens nėra, troškulys... ir jie pakėlė rankas, pasidavė. Kareiviai jo adjutantą suėmė, o jį pravijo, nes manė, kad civilis, mat buvo neuniformuotas. Tas adjutantas tiems kareiviams sako: „Mane paėmėte, o karininką paleidote“. Tie pradėjo jo ieškoti. Žmonės jam patarė jiems prisistatyti, tą jis ir padarė. Tie kareiviai jam liepė iš čia dingti, nes greitai prasidės valymas. Matote, tie kareiviai buvo frontauni. Jis pėsčias parkeliavo į Liškiavą. Kitą kartą atvažiavo į Liškiavą Merkinės enkavedistai. Pamenu, sėdi ant rąstų prie žydo namo toks buvęs policininkas Gasiliūnas ir su totorka žiūri į tuos, kaip tie palapinę stato. Aš praeidama ir klausiu: „Kam jie čia stato?“ „Nežinau“, – atsako Gasiliūnas. Paskui jis mane pasiveja ir sako: „Ponia, ponია, palaukit. Pasakykit tam, kuris būna pas tėvą, tegul slepiasi“. Aš ir sakau: „Kad niekas nebūna“. „Pasakykit...“ Tada Bolesius nakvot išėjo į Liepiškį, o naktį jau verčia duris. Viską iškrėtė... Kai jie Macevičiuose žuvo, tai ten ir apkasė. Tada dar neguldė ant gatvių. Toks Sukarka jam uždėjo ant akių nosinaitę. Jis mirdamas prašė, kad palaidotų Liškiavoje. Partizanai taip ir padarė. Bet tuomet buvo rusų tablacijos, tai atvežė tik iki Gerdašių ir ten kapinėse palaidojo kovo mėnesį. Kai truputį aprimo, balandžio 19 dieną partizanai parvežė į Liškiavą. Vežė trys pastotės. Mes žinojome ir jų laukėme. Troboje buvo daug pri-

sirinkusių. Prisimenu, tokia tyla... Paskui atėjo ginkluotas Nanartonis, paklausė, ar užvežti. Tėvas prašė užvežti. Atvežė, kluone ant baltų paklodžių paguldėme, vos galima buvo atpažinti. Jis turėjo tokį kostiumą, tai kai išėjo į partizanus, sakė, jam jo prisireiks. Norėjome apvilkti... Į kapines vežė aplinkui, o mes ėjome tiesiai. Prisimenu, tokia šviesi mėnėsiena, kokios daugiau nesu mačiusi. Atvežė, partizanai iškasė duobę, ant jos krašto stovėjo, pasirėmęs į šautuvą, Slauta ir kalbėjo: „Nežinia, kam dabar eilė?“ Tai, Dieve, netrukus jis žuvo. Kape buvo įsmeigtas kryželis, bet atvažiuos sribai ir vis išdrasko. Ilgai mus kankino Merkinės enkavedistas Šalionka...

1999 m. spalio 4 d. LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija dimisijos leitenantui B. Šimkonui pripažino kario savanorio teisinį statusą (po mirties).

Šaltiniai ir literatūra:

1. Lietuvos ypatingasis archyvas, f. K-1, ap. 3, b. 41, 1. 13.
2. LYA, f. K-1, ap. 3, b. 804, 1. 151ap., 152, 153.
3. LYA, f. K-1, ap. 3, b. 1214, 1. 101, 241ap.
4. LYA, f. K-1, ap. 3, b. 1218, 1. 125.
5. LYA, f. K-1, ap. 45, b. 1134, l. 396, 399.
6. Dainavos apygardos partizanų takais (autorių kolektyvas). Vilnius, 1997, p. 8, 59–61.
7. Kašelionis, Bronius. Dainavos partizanai. Šarūno rinktinė: dokumentai ir prisiminimai. Vilnius, 1999, p. 90–92, 95.
8. Lietuvos gyventojų genocidas. II tomas (Š-Ž). Vilnius, 2005, p. 65.
9. Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953. VII tomas. Vilnius, 2007, p. 298.
10. Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953. IX tomas. Vilnius, 2013, p. 459.
11. Pietų Lietuvos partizanų sritis. Atlasas. Vilnius, 2008, l. 14.
12. Rimkus, Henrikas. Lietuvos partizanų Dainavos apygardos kronika 1944–54 m. (rankraštis). Alytus, 1998, p. 88–89.

„Kas gavėnioje linksmas, tas

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 6 nr.

Kastulė ir Jonas Subačiai

SESERYS

Šeimoje augo pačios dukros (Elė, Benė ir Kastulė). Joms reikėjo ir moteriškus, ir vyriškus darbus dirbti, kai vis samdytas bernas sukūrė savo šeimą ir išėjo į Paliūnus. Marazų merginos mokėjo austi ir rinktines lovatieses, ir aštuoniantes, keturnytes.

– Labai geros audėjos buvo mūsų tėvo sesės Marazaitės: Stefa Marcinkevičienė, Anelė, ilgai pas mus gyvenusios ir gal tik būdama 54 metų tapusi Nevulienė (ištekėjo už našlio, gyveno Didžiuliuose), Ieva Dambrauskienė, Ona Leonavičienė ir iš dvynių (Magdutė mirė peršalusi, būdama 13 metų) Katrė Jalauskienė (ji mano krikšto motina ir mane austi pamokė), gyvenusi Ožkiniuose, mirusi būdama 96 metų, – toliau pasakoja K. Subačienė. – Pagalvoju: ot gražiai sutarė tėvas su savo seserimis. Jis primarinuoja kibirą žuvų, tai beveik kas

sekmadienis suvažiuoja jo seserys su šeimom. Pavaišina marinuotomis, džiovintomis ar rūkytomis žuvimis, per Velykas – vadinamąją ruginukę.

1930 m. statė mūsų naują trobą ir mama pagimdė Benę, tai ji visus metus gyveno pas savo tėvus Sidarius. Iš viso mūsų mama Ona Sidarytė turėjo gerą gyvenimą ir buvo gerbiama, nors pati nenusigriebdavo darbo, truputį ir poniška buvo. Mama labiausiai mėgo velėti skalbinius tokia medine kultuve. Visi įrankiai tėvo daryti buvo.

MOKYKLA IR VAKARUŠKOS

– Mūsų, Marazų, troboje devynių metų prieš karą ir dvejus metus po karo buvo mokykla (pirma ir antra klasės), – dalijasi prisiminimais mano pašnekovė. – Pokariu veikė 1944–1946 m. Tais pačiais metais vyresnės klasės (III ir IV) Prano Leončiko troboje buvo. Klases lankė daug vaikų iš aplinkinių kaimų. Tuščias namelis tai buvo naujas namas, pastatytas Marcinkevičių Jurgio, Juozo ir Antano (Marcinkevičių Emilijaus ir Jono tėvo bei jo brolių) prieš Antrąjį pasaulinį karą. Prie jo dar stovėjo kluonas. Prieš karą šiame naujai statytame tuščiame namely-

je gyveno Klevų kaimo mokytojai Oleksiukai.

Aš esu gimęs 1933 m. sausio 1 d. Paaugus labai norėjau eiti į mokyklą, bet kilo karas, tai tėtė pamokė skaityti, rašyti, skaityti. Bijojau likti be mokslo, beraštė. Dėl sveikatos tėvas vaikams kasdien po šaukštą trano duodavo. Pokariu su kitais vaikais kiek pas mus mokėmės, o vėliau jau lankėme Ramoniškėse ir Lumbiuose įsteigtas mokyklas. Baigiau keturis skyrius, o vėliau ir septynis.

Kai mes, vaikai, prinešdavom malų, tėvas leisdavo rogėm pavažinėti ant ledo arba nuo kalno.

Mūsų namuose apie 1950 metus ir vėliau šeštadieniais (jei ne adventas ar gavėnia) dažnai vykdavo vakarėliai. Kvietė groti iš Navinykų Petrą Pykį. Jis armonika grodavo. Tai Raistinių Nevulių parveža vaikišcius – brolius Juozą ir Algirdą. Smagūs vyrukai. Šokome grojant Juozui Nevuliui (gim. 1940 m.) pradžioje armonika, vėliau akordeonu. Kai pasodina ant suolo ir paduoda armoniką, tai jo nesimato. O Algirdas Nevulis pradžioje grojo būgneliu, vėliau kaimo meistro padirbtu vad. būgnu.

Dar iš Klevų Motiejukas smuiku grojo (jis gyveno, kur Petuškaitė dabar gyvena, o vėliau savo tėviškėje Klevuose). Jis vadinosi Motiejus Ramanauskas. 1939 m. dalyvavo Lenkijos ir Vokietijos kare. Buvo sunkiai sužeistas.

Dainavo ir grojo Albinas Leonavičius iš Klevų. Jis jaunas mirė (apie 1953 m.). Pranas Jonušonis (Elės Marazaitės vyras), kilęs iš Žvikielių, grojo armonika. Kai jis palikdavo instrumentą, tai ir aš išmokau groti armonika.

Linksmas buvo šokant. Nežiūrėta,

Velykose verkia“

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

ar vargšas, ar turtingas. Klevų miške buvo aikštė, tai grįždami iš Seinų bažnyčios susitariam, kad greit po apyvokos sulekiam. Ateina Žvikelių, Vilkapėdžių, Klevų jaunimas. Vieni grojo, kiti šoko.

ATSARGOS NE TIK ŽIEMAI

Prastai maitinosi žmonės seniau, bet sveikai. Kopūstus dažnai valgė su taukine virtus. O taukinė – tai išūdyti sumalti taukai su kvapniais, laukuose rinktais prieskoniais, pipirais ir pan. Laikyta ant aukšto pintoje skrynioje su uždromom durelėmis. Buvo joje ir storų vien sūdytų bei rūkytų lašinių, dešrelių. Ir būtinai ski-

landis troboje prie orlaidės džiūvo.

– Pas mus dėl valgio nebuvo bėdos, – tęsia ponja Kastulė. – Tvirtė buvo kiaulių ir visada laikyta po penkias karves. Žiemai primuša sviesto, pridėdą į molinius „pieninius“ puodus, pridengia krienų lapais arba tokiu kaip pergamentas popierium, ir taip stovi šaltoj kamaroj. Tai sūrių prislegia, pridžiovina. Kai priverda bulvių, uždeda ant jų papjaustyto sūrio – tai ir gardumas! Dar ir dabar seilė varva pagalvojus.

Velykų pagrindinis maistas ir pavasario gyvybės simbolis – margučiai. Visada marginom vašku į pagaliuką įsmeigta vinute su galvute. Mama numargintus merkdavo į šiltus dažus

iš užplikytų svogūnų lukštų. Tėvas sumanė pagaminti su žievėm tamšesnių dažų, o su alksnio žirginiais – šviesesnių.

Skerstuvėmis dalytasi su kaimynais ir giminėmis. Paskui vieni kitiems atiduodavo savo pasiskerdę. Prie vokiečių kiaulę tik sykį, prieš Kalėdas, galima buvo skersti. Tėtė mokėjo vokiškai, tai pasišnekėdavo ir papirkdavo juos degtine. Na ir sau, ir kitiems gaudavo iš žandaro antspaudą, ir po dvi kiaules galėjo per metus pasiskersti. Tad skersdavo ne tik prieš Kalėdas, bet ir prieš Velykas. O kai sumanė apšutinti, tai dar nelegaliai vieną kitą. Klevuose buvo tokia mada: jei pamato vienas šeimininkas, kad jau eina žandaras ir tikrina, tuoj siunčia vaiką ir perspėja. O jau gretimam Michnovcų kaime tai nebuvo vienybės ir beveik visi sėdėjo kalėjime.

Žinoma, slapta jei ir skerdė, tai reikėjo slypinti taip, kad nesimatytų

Marazų troba, kurioje prieš karą 9 metus buvo mokykla

Antano Marazo darytas kryžius

Eugenijos Pakutkienės nuotr.

dūmų. Tai sumanė šutinti. Bet per vieną tokį šutinimą mūsų mamai teko 8 mėnesius klupsčiom vaikščioti. Ji užvirė katilą vandens. Imant nuo ugnies katilas pavirto ir vanduo nudegino kojas. Gydė barsuko taukais, tai tik pablogėjo. Paskui tėvo sesuo Punska vaistininko paprašius gavo vazelino, ir koja pamažu apgijo. Bijojo ieškoti daktaro ar paviešinti, dėl ko apsiplikė.

Šeimynos didelės, valgio reikėjo. Tvirtė augo, reikėjo skersti, bet ir mokėjo slėpti. Sykį padarė skilandį, įmovė į maišą ir pakabino beržynėly. Tėtė įkopė į aukštą beržą ir pakabino beveik pačioj viršūnėj. Niekas neišdavė, tad po kelių mėnesių ar pusmečio laimingai nuėmė ir suvalgė. Mieste žmonės neturėjo iš ko gyventi, tai tėtė paskerdęs pridėdą ant vežimo dugninės mėsos, užmeta skrandą, šiaudais, pasodina mane ir liepia nuvežti į Seinus tokiam Linkevičiui. Ir dar odos pridėdą. Tai mėsą pasiima, o iš odos darė gražius batukus.

Buvo, kad ir pėsčiomis nešė moterys į Seinus maistą žmonėms ir

mainė į silkes ar ką kita. Sykį sustabdė mano pusseserę Genę žandarai prie tilto, prieš buvusias kareivines (kur licėjus įsikūręs), ir klausia: „Ar turi ką?“ Ji apsidėjusi maistu buvo, tai išsigandusi sako: „Nu turu...“ Ir rodydama krūtis sako: „Ca pienas“. Paskui rodydama pilvą taria: „Ca lašiniai, o apacoj – medus“. Pastojęs kelią vyriškis tik sumiksėjo, mostelėjo ranka ir sako: „Eik, nepokštauk“. O ji buvo apvalesnė ir apsidėjus maistu taip, kad nepamatė.

Mūsų tėtė padarė malūnėlį. Prinešė titnago, sugrūdą su cementu, išliejo apvalioj formoj, sudarė griovelius: vieną ratą su gilesniais grioveliais, kitą su tankesniais – kad grubiau kruopoms maltų arba minkščiau miltams. Tai daug ir malė. Įrengė maniežą, kuris suko girtas, tai jau rankomis nereikėjo malti. Vis būdavo žmonių: tai vienam mala, tai kitam. Pasinaudodamas ta forma darė ir kitiems tokias girtapuses. Buvo ir fabrikas, ir sykiu malūnas pas mus.

Ačiū K. Subačienei už pasakojimus.

KRZYSZTOF GOBCZYŃSKI

Technikas elektrikas. Statybininko licencija

Seinai, A. Mickevičiaus g. 41 a

Tel. 875163460, mob. tel. 606318489

Inst.elektr.gobczynski@interia.pl

SIŪLOME ŠIAS PASLAUGAS:

- įrengiame fotovoltikos sistemas,
- atliekame šviesos intensyvumo, elektros sistemos bei perkūnsargio matavimus,
- įrengiame elektros jungtis,
- įrengiame ir prižiūrimė elektros sistemas,
- įrengiame ir prižiūrimė perkūnsargio sistemas.

Parduodu sojų rupinius
ir sojų sėlenas
tiesiogiai iš gamintojo.

Teirautis
tel. 509 522 747.

Parduodama 18 ha žemės su gyvenamuoju namu ir ūkiniais pastatais Lazdijų rajone, Būdviečio kaime.

Tel. +37065755633

DARBO STALAS TAM TIKRAM SKAIČIUI VALANDŲ, DARBO VIETOS NUOMA, BENDRADARBIAVIMAS

Ieškai darbo vietos tam tikram skaičiui valandų, visiškai įrengto biuro Suvalkuose?

Mūsų pasiūlymas skirtas laisvai samdomiems darbuotojams, asmenims, vykdančioms privačią ūkinę veiklą bei ieškantiems galimybių dirbti ne namuose.

SIŪLOME:

- darbo vietą – darbo stalą Buczka g. 121a; patalpos visiškai įrengtos (vandentiekis, kanalizacija, elektra ir kt.), prieinama virtuvė (kava/arbata), yra vietos automobiliui pastatyti;
- darbo vietoje yra darbo stalas, kėdė, galima naudotis spausdintuvu ir internetu;
- susitikimams su klientais arba mokymams suteikiama konferencijų salė;
- papildomai siūlome adresą vykdyti ūkinei veiklai, buhalterines ir korespondencijos tvarkymo paslaugas;
- atsiskaitoma už valandas arba už mėnesį.

SUSIDOMĖJUSIUOSIUS PRAŠOM KREIPTIS:

mob. tel. +48 692 128 573,
el. paštu biuro@creativemind.com.pl.

Jeigu Lenkijos teritorijoje patyrei avariją arba avarijos metu buvai sužalotas – skambink! Profesionaliai ir teisiškai padėsime Tau gauti žalos atlyginimą.

SKAMBINK
tel. 8-65929492 (Lietuvoje),
606958823 (Lenkijoje).

SEJPASZ

PARDUODAME TRĄŠAS

Patraukliomis kainomis.
Nemokamai atvežame.
Galima pirkti išsimokėtinai.
Seinai, Liepos 22 g. 16
(įėjimas nuo turgavietės)
Tel. 693 107 264

2015 metų kovo 31 dieną mirė
JONAS MARGEVIČIUS
iš Kalviškių kaimo.

Už tėvuko gydymą ir medicinos priežiūrą dėkojame gydytojams ir seselėms, o už jam mirus atnašautas mišias ir dalyvavimą šermenyse bei laidotuvėse ačiū tariame kunigui Petrui ir talkinusiui kunigui Grigorijui, Punsko ir Seinų vargonininkams, Seinų chorui, kaimynams ir giminėms.

Žmona Jadvyga su vaikais

Parduodame malkas kurui
(sukapotas arba supjautas).

Pristatome į vietą.
Išrašome sąskaitą.
Vežame krovinius
iš Lenkijos į Lietuvą ir
iš Lietuvos į Lenkiją.

Tel. 00370 68212786,
el. p. vidas5@takas.lt

Lietuvos žiniasklaida

2015 03 25 – 04 13

Prieš kelias savaites apžvalgoje buvo rašyta, jog Lietuvos Vyriausybė, paaštrėjus tarptautinei padėčiai, nutarė po kelerių metų pertraukos atnaujinti kariuomenės papildymą šauktiniais. Vėliau Seimas skubos tvarka įstatymą, kuriuo penkeriems metams grąžinama šauktinių kariuomenė, priėmė. Tačiau parlamentarai sutarė, kad dar diskutuos dėl to, kaip reikėtų tobulinti šaukimo tvarką. Įvairių Seimo frakcijų atstovai pasiūlė nemažai idėjų šiuo klausimu. Tarp jų ir tokia, jog, pavyzdžiui, pirmiausia į kariuomenę reiktų šaukti bedarbius ir už smulkius nusikaltimus kalinčius jaunuolius.

Advokatas daktaras Karolis Jovaišas portale Delfi.lt parašė straipsnį „Nemotyvuotais šauktiniais kelias į kapituliaciją grįstas“, kuriame teigė: „Iškilių Seimo protų nuomone, pirmiausia į kariuomenę turėtų būti imami niekur nesimokantys ir nedirbantys, taip pat kalėjimo duonos paragavę šauktinio amžiaus asmenys. Siūlymai puikūs, bet nenuoseklūs ir nedrąsūs. Kodėl tuomet neimti rekrūtais alkoholikų, narkomanų ir benamių, o iš žudikų, žagintojų, vagių ir banditų nesuformuoti vieną kitą drausmės batalioną?

(...) Mūsų pačių kova už nepriklausomybę įtikinamai atskleidžia, kokią milžinišką reikšmę žmogaus gyvenime vaidina motyvacija. Jos reikšmė universali ir karinė tarnyba nėra išimtis. Ar per devynis mėnesius šauktiniai gali įvaldyti sudėtingą karinę techniką ir išmokti naudotis šiuolaikiniais ginklais? Tie, kurie motyvuoti atlikti pilietinę pareigą, neabejotinai taip.

Ir atvirkščiai, iš tų, kurie jaučiasi prievartaujami, nedidelė paspartis netgi taikos metu, o prireikus

atremti agresiją, jų kovinė dvasia gali nusileisti žemiau grindjuostės lygio. Tuomet iš tokių šauktinių naudos būtų ne ką daugiau nei iš tų ukrainiečių karių (jokiu būdu nenoriu jų įžeisti, bet faktas lieka faktu), kurie išduoti ar apvogti savo vadų, elgėsi nuolankiau nei avys, vedamos į skerdyklą.

Tie tautiečiai, kurie springsta iš pasididžiavimo, deklaruodami, kad spjovė ant Lietuvos ir jos kariuomenės, tokias sąvokas, kaip pareiga ir patriotizmas, laiko tuščiomis ir beprasmiškomis.“

Minėtame portale išspausdintas ir kritinis straipsnis „Ar mokėsime bankams už jų nepatriotiškumą?“, kuriame rašoma: „Kol eilinis pilietis gali tapti šauktiniu ir būti priverstas keisti savo planus, bankai ne tik kad neplanuoja įnešti jokio indėlio į Lietuvos saugumą, bet dar ir ketina pasipelninti iš šauktinių grąžinimo.

(...) Kol kreditų nepaėmę šauktiniai galės valstybės skiriamą išmoką po tarnybos panaudoti savo poreikiams, kreditus paėmę šauktiniai turės dengti bankų palūkanas už 9 mėnesius, nors jie paskolos tiems konkrečioms 9 mėnesiams net neprašė. Jei jau paėmė kreditą ir atsitiktinai buvai pašauktas į tarnybą Lietuvai, tai ir atiduok viską, ką užsitarnavai bankui, nes banko pelnas svarbesnis už pareigą šaliai.

(...) Lietuvoje jau tampa tradicija, kad visos problemos yra sprendžiamos neturtingiausių ir mažiausiai apgintų visuomenės sluoksnių sąskaita, o turtingiausieji tų sprendimų rezultatais pasinaudoja džiaugsmingai tas „geras žinias“ apie pasipelnymą transliuojant politikams. Juk ką reiškia kažkokio jaunuolio iš provincijos įpareigojimas tarnauti tėvynei

ir jo planai palyginus su suplanuotu bankininkų pelnu.

Todėl ir galima pareikalausiti priimti jaunuoliui, jo artimiesiems pareigas, grasinti baudomis, tačiau bankai pasidalyti savo net neplanuotu viršpelniu iš šauktinių grėsmės akivaizdoje su Lietuva jokios pareigos neįaučia.“

Tuo metu Seimo opozicijos lyderis Andrius Kubilius, kaip pranešė agentūra BNS, surengtoje konferencijoje teigė, jog nereikėtų savęs apgaudinėti: be šauktinių Lietuvos kariuomenė neišsivers ir jie reikalingi nuolat, o ne tik penkeriems metams.

„Nematau jokių šansų, kad per penkerius metus kas nors pagerės. Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas išliks dar 20 metų“, – teigė parlamentaras. „Ir dabar, ir po penkerių metų, ir po 30 metų šauktiniai mums padės išspręsti mobilizacinio rezervo problemą. Be šauktinių mes to nepadarysime“, – pabrėžė jis.

O Europos Parlamento narys Valentinas Mazuronis portale Balsas.lt teigė, jog „šauktinių kariuomenė buvo galima atkurti protingiau. Susidaro įspūdis, kad šauktinių grąžinimas atnešė visuomenei ne tik entuziazmą ir patriotinį pakilimą, bet ir pyktį. Pikti tie, kas nepritaria, pikti ir tie, kurie pritaria. Tik pastarieji savo pyktį projektuoja ne į sprendimą sugalvojusius ir parėmusius, o į tuos, kurie jam nepritaria. Gaunamas savotiškas uždaras ratas, ir stebint diskusijas šiuo klausimu panašu, kad jos jau seniai peržengė padorumo ribas ir tapo keiksmų, kaltinimų ir patyčių srautu vieni kitiems. Rusijos agresijos akivaizdoje mūsų tauta, rodos, jau buvo susitelkusi. Bijau, kad toks buldozeriu prastumtas sprendimas grąžinti šauktinių kariuomenę galėjo ją

suskaldyti. Grėsmės akivaizdoje neatsižvelgti į pilietinę nuomonę nėra išmintinga ir teisinga.

Nors esu profesionalios kariuomenės ir visuotinio karinio rengimo (nepainioti su šauktinių kariuomene) šalininkas – tebūnie, reikia tai reikia. Tačiau vietoj to, kad būtų susimąstyta, kaip šauktinius grąžinti, buvo nuspręsta eiti paprasčiausiu ir pačiu blogiausiu keliu – be diskusijų, be skaičiavimų ir per prievartą. Toks kelias negalėjo neišsukti pykčio visuomenėje. Sprendimas buvo skubus ir neapgalvotas“.

Nemažai diskusijų žiniasklaidoje kilo ir paviešinus mokslininkų darbo grupės, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos iniciatyva parengusios Lietuvos socialinio modelio projektą, o kartu su juo – ir naująjį Darbo kodeksą (DK). Mokslininkai teigė, jog naujasis dokumentas yra skirtas tiek darbuotojų interesams apginti, tiek darbdavių norui eiti į šešėlį sumažinti. Tiesa, darbdaviai beveik visomis naujojo DK nuostatomis buvo patenkinti, o profsąjungų atstovai sakė, jog naujasis dokumentas samdomus darbuotojus padaro vos ne vergais.

Spaudos konferencijoje Lietuvos verslo konfederacijos (LVK) prezidentas Valdas Sutkus pristatė darbdavių poziciją vertinant naująjį DK ir pirmiausia atkreipė dėmesį į Lietuvos užimamą vietą pasauliniuose šalių konkurencingumo ir darbo rinkos reitinguose.

„Kalbėdami apie darbo santykius turime įvertinti, kaip tai darys įtaką investuotojų pasirinkimui kurtis Lietuvoje ir čia steigti naujas darbo vietas, taip pat siekti pritraukti ir išlaikyti kuo daugiau talentų, kurti jiems palankias darbo sąlygas“, – V. Sutkaus žodžius perteikė portalas 15min.lt.

LVK palankiai vertino darbo sutarties nutraukimo nuostatas, kai darbuotojas išpėjamas prieš vieną mėnesį. Taip yra suvienodina-

ma praktika, kuri egzistuoja kitose Baltijos šalyse – Estijoje ir Latvijoje.

LVK ypač palankiai vertino tai, jog DK aptariamai smulkių ir vidutinių įmonių ypatumai. Šios nuostatos numato daugiau laisvės ir mažesnę administracinę naštą nedidelėms įmonėms. Konfederacija taip pat palankiai atsiliepė apie DK numatytas įvairesnes darbo sutarčių rūšis, kurios labiau atitinka XXI amžiaus realijas.

Labai teigiamai naujojo DK atžvilgiu nusiteikęs ir premjeras Algirdas Butkevičius, kuris, kalbėdamas Žinių radijuje, teigė, jog naujasis dokumentas bus tinkamas ir darbuotojams, ir darbdaviams. „Aš galiu garantuoti, kad nebus šitie teisės aktai palankūs arba darbdaviui, arba darbuotojams. Tikrai bus įteisintos labai geros sąlygos tiek dirbantiems, tiek darbdaviams, ir, manau, nei vienos pusės, nei kitos pusės mes neignoruosime, o rasime sprendimą, kad darbo rinka būtų daug lankstesnė ir leistų pritraukti ir tiesioginių užsienio investicijų“, – sakė A. Butkevičius.

Jo nuomone, neigiamai kodekso pakeitimus vertinantieji tiesiog nėra įsigilinę į projektą. „Noriu garantuoti, kad pokalbiai vyksta su socialiniais partneriais. Pasiklausiau kai kurių komentarų, tegul neįsižeidžia, bet tikrai tie žmonės arba neskaitė naujų teisės aktų, arba tiesiog neįsigilinę. Noriu užtikrinti, kad darbo santykių reguliavimas Lietuvoje yra blogai vertinamas Europos Komisijos“, – tikino ministras pirmininkas.

Tuo metu Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos vadovas Artūras Černiauskas, kalbėdamas agentūrai BNS, teigė, jog patvirtinus naują socialinio modelio projektą, kuris reguliuoja darbo santykius ir socialinį draudimą, Lietuva pretenduoja turėti liberaliausius socialinius santykius Europos Sąjungoje. Jo nuomone, tokiu modeliu iš Lietuvos darbuotojų bus atimta dauguma socialinių garantijų.

Anot A. Černiausko, darbo santykiai būtų liberalizuojami darbuotojų sąskaita, ir jų saugumas šiuo projektu yra susilpninamas. „Žiūrint į dabartinį modelį ir dabartinį jo projektą, tai yra akivaizdus žaidimas į vienus vartus, kurį žaidžia premjeras. Šiuo modeliu bandoma liberalizuoti darbo santykius, iš darbuotojų atimant daugumą socialinių garantijų.

Kalbu ne tik apie finansinę pusę, tačiau apie atleidimo pagrindus, atostogas, darbo sutarčių rūšis. Jei gu premjerą džiugina būsimos darbo ginčų komisijos, tai jos mūsų iniciatyva veikia nuo 2013 metų ir jau išnagrino apie 10 tūkst. ginčų, tiek, kad jų veiklos ribas dabar siūloma praplėsti“, – sakė A. Černiauskas.

O jau minėtas europarlamentaras V. Mazuronis apie siūlomas DK pataisas portale 15 min.lt išspausdintame komentare „Jei dirbsime kaip sovietmečiu – gyvensime kaip sovietmečiu“ rašė: „Tol, kol į darbdavį žiūrėsime kaip į išnaudotoją, o į darbuotoją – kaip išnaudojamąjį, tol ir trypčiosime vietoje. Jei ir toliau galvosime, kaip sovietmečiu, tai ir gyvensime, kaip sovietmečiu. Pasaulis pasikeitė – privalome keistis ir mes.“

Jau 60 metų Jūs petys petin
žygiuojat,
Jau 60 metų prie širdies širdis.
Tebūna visos Jūsų dienos
gražios,
Telydi meilė, džiaugsmas ir
viltis.

Deimantinių vestuvių proga
Marytę ir Juozą Gibus
iš Vidugirių
sveikina ir daug sveikatos linki

Vaikai ir anūkai su šeimomis